GENERALINĖS ADVOKATĖS VERICA TRSTENJAK IŠVADA, pateikta 2009 m. sausio 27 d.[1]

Turinys

I — Įžanga . . . . . I - 3332

II — Teisinis pagrindas . . . . . I - 3333

A — Reglamentas Nr. 44/2001 . . . . . I - 3333

B — Briuselio konvencija . . . . . I - 3335

III — Faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir klausimai, dėl kurių pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą . . . . . I - 3335

IV — Procedūra Teisingumo Teisme . . . . . I - 3339

V — Šalių argumentai . . . . . I - 3339

A — Pirmasis klausimas . . . . . I - 3339

B — Antrasis klausimas . . . . . I - 3342

C — Trečiasis klausimas . . . . . I - 3343

VI — Vertinimas . . . . . I - 3345

A — Įžanga . . . . . I - 3345

B — Pirmasis klausimas . . . . . I - 3346

1. Licencijos sutarties požymiai . . . . . I - 3346

2. Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos aiškinimas . . . . . I - 3349

a) Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos sąvokos „paslaugos“ abstraktus apibrėžimas . . . . . I - 3351

1 — Originalo kalba: slovėnų.

b) Dalinė analogija su paslaugų apibrėžimu pirminėje teisėje . . . . . I - 3352

c) Reglamento Nr. 44/2001 ir Romos I reglamento vienodo aiškinimo svarba I - 3355

d) Analogijos su paslaugų apibrėžimu pagal Bendrijos teisės aktus dėl pridėtinės vertės mokesčio negalimumas . . . . . I - 3357

e) Teisės doktrinoje išreikštos nuomonės . . . . . I - 3358

3. Išvada . . . . . I - 3358

C — Antrasis klausimas . . . . . I - 3359

D — Trečiasis klausimas . . . . . I - 3359

1. Taisyklių, reglamentuojančių jurisdikciją bylose dėl sutarties, pakeitimas: nuo Briuselio konvencijos iki Reglamento Nr. 44/2001 . . . . . I - 3360

a) Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto aiškinimas . . . . . I - 3360

b) Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto pakeitimo priežastys . . . . I - 3361

c) Reakcija į kritiką: Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktas . . . . I - 3362

2. Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a ir c papunkčių aiškinimas I - 3362

3. Sprendimo *Besix* svarba nagrinėjamai bylai . . . . . I - 3367

4. Išvada . . . . . I - 3367

VII — Išvada . . . . . I - 3368

I — Įžanga

1. Išskyrus 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo[2] (žinomo kaip „Briuselio I reglamentas“, toliau – Reglamentas Nr. 44/2001) 5 straipsnio 1 punktą, beveik nebuvo tokių Bendrijos teisės nuostatų, dėl kurių būtų vykusios tokios intensyvios derybos, kurių pabaigos iš anksto būtų neįmanoma numatyti, ir kurios būtų buvusios tokios aštrios akademinės visuomenės kritikos taikinys. Šios nuostatos tikslas – nustatyti jurisdikciją turintį teismą bylose dėl sutarties. Bendrijos valstybių narių tarpusavio santykiuose ši nuostata pakeitė 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo[3] (toliau – Briuselio konvencija) 5 straipsnio 1 punktą. Dėl šios priežasties aiškindamas minėtą straipsnį Teisingumo Teismas didelį dėmesį turės skirti Bendrijos teisės aktų leidėjo ketinimams. Tuo pat metu Teisingumo Teismas savo darbą turės pradėti nuo tos vietos, kur sustojo teisės aktų leidėjas, ir imtis toli gražu ne pačios lengviausios užduoties, t. y. pateikti tikslius nagrinėjamame straipsnyje vartojamų sąvokų apibrėžimus ir nustatyti jurisdikciją atskiroms sutarčių rūšims.

2. Nagrinėjamoje byloje keliamas klausimas, ar skirtingose valstybėse narėse esančių šalių sudaryta sutartis, kuria intelektinės nuosavybės teisių turėtojas suteikia savo kontrahentui teisę naudotis intelektinės nuosavybės teise (licencijos sutartis[4]), gali būti laikoma sutartimi dėl paslaugų teikimo Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos prasme. Be to, šioje byloje klausiama, ar, aiškinant Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį, būtina užtikrinti Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto aiškinimo tęstinumą.

3. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas byloje tarp fondo *Falco Privatstiftung* bei Thomas Rabitsch (ieškovai) ir Gisela Weller-Lindhorst (atsakovė) dėl to, kad atsakovė nesumokėjo licencijos mokesčio, kurį tariamai turėjo sumokėti ieškovams pagal licencijos sutartį, pagal kurią ji įsigijo licenciją prekiauti koncerto vaizdo įrašais, kurių autorines teises teigia turintys ieškovai.

2 — OL L 12, p. 1.

3 — 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencija dėl jurisdikcijos ir sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo su pakeitimais, padarytais 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo (OL L 304, p. 1), 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos prisijungimo (OL L 388, p.), 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos prisijungimo (OL L 285, p. 1) ir 1996 m. lapkričio 29 d. Konvencija dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės prisijungimo (OL C 15, p. 1).

4 — Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tokioms sutartims apibūdinti vartoja terminą „licencijos sutartis“. Dėl šios priežasties šioje išvadoje aš taip pat vartosiu būtent šį terminą, nors, kaip nurodau 49 punkte, kai kuriose valstybėse narėse licencijos sutarties samprata yra kur kas siauresnė.

II — Teisinis pagrindas

A — *Reglamentas Nr. 44/2001*

4. Reglamento Nr. 44/2001 2 konstatuojamojoje dalyje skelbiama:

„Tam tikri skirtumai tarp jurisdikciją ir teismo sprendimų pripažinimą reglamentuojančių nacionalinių taisyklių trukdo patikimai veikti vidaus rinkai. Nuostatos dėl jurisdikcijos kolizinių normų civilinėse ir komercinėse bylose suvienodinimo ir formalumų supaprastinimo, siekiant užtikrinti greitą ir paprastą teismo priimtų sprendimų valstybėse narėse, kurios privalo laikytis šio reglamento, pripažinimą ir vykdymą, yra labai svarbios.“

5. Reglamento Nr. 44/2001 12 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„Jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo gyvenamąją vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą.“

6. Reglamento Nr. 44/2001 19 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Reikėtų užtikrinti Briuselio konvencijos ir šio reglamento tęstinumą ir tuo tikslu nustatyti pereinamąsias nuostatas. Tęstinumą taip pat turi užtikrinti Europos Bendrijų Teisingumo Teismas, aiškindamas Briuselio konvenciją, o 1971 m. Protokolas turėtų būti toliau taikomas byloms, kurios dar nebus išspręstos įsigaliojus šiam reglamentui.“

7. Reglamento Nr. 44/2001 II skyriuje „Jurisdikcija“ nustatytos šį klausimą reglamentuojančios taisyklės.

8. Šio skyriaus 1 skirsnyje „Bendrosios nuostatos“ esančio 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šį reglamentą valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose.“

9. Tame pačiame II skyriaus skirsnyje esančio 3 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims bylos gali būti keliamos kitos valstybės narės teismuose tik pagal šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.“

10. Skyriaus „Jurisdikcija“ 2 skirsnyje „Speciali jurisdikcija“ esantis 5 straipsnis suformuluotas taip:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl:

1) a) sutarties gali būti iškelta atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose;

b) pagal šią nuostatą ir jeigu nesusitariama kitaip, atitinkamos prievolės vykdymo vieta yra:

— parduodant prekes – valstybėje narėje, į kurią prekės buvo arba turėtų būti pristatytos pagal sutartį,

— teikiant paslaugas – valstybėje narėje, kurioje paslaugos buvo arba turėtų būti suteiktos pagal sutartį;

c) a papunktis taikomas tuomet, kai netaikomas b papunktis;

<…>

3) civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto gali būti iškelta vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis ar jis gali įvykti;

<…>“

B — *Briuselio konvencija*

11. Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkte nustatyta:

„Susitariančiojoje Valstybėje nuolat gyvenančiam asmeniui byla kitoje Susitariančiojoje Valstybėje gali būti keliama:

1. dėl dalykų, susijusių su sutartimi – atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose; <…>“

III — Faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir klausimai, dėl kurių pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą

12. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pirmasis iš dviejų ieškovų pagrindinėje byloje – *Falco Privatstiftung* – yra Vienoje (Austrija) įsteigtas fondas, kuris valdo mirusio Austrijos dainininko Falco autorines teises. Antrasis ieškovas yra Vienoje gyvenantis Thomas Rabitsch, buvęs minėto dainininko roko grupės narys. Miunchene (Vokietija) gyvenanti atsakovė Gisela Weller-Lindhorst pardavinėjo 1993 m. menininko ir jo grupės surengto koncerto vaizdo (DVD) ir garso (CD) įrašus. Atsakovė su ieškovais buvo pasirašiusi licencijos sutartį, pagal kurią įgijo teisę pardavinėti šio koncerto vaizdo įrašus Austrijoje, Vokietijoje ir Šveicarijoje. Bylos šalys buvo susitarusios išleisti vieną reklaminio kompaktinio disko (CD) su minėto koncerto garso įrašu tiražą, tačiau atsakovė su ieškovais jokios licencijos sutarties dėl garso įrašų nepasirašė. Reklaminio CD tikslas buvo tik koncerto vaizdo įrašo reklama.

13. Byloje pirmosios instancijos teisme *Handelsgericht Wien* (komercinis teismas, Viena) ieškovai prašė, pirma, remiantis iš dalies žinomais koncerto vaizdo įrašų pardavimo skaičiais, priteisti iš atsakovės 20 084,04 EUR licencijos mokestį ir, antra, nurodyti atsakovei pateikti visų parduotų vaizdo ir garso įrašų pardavimo ataskaitą, priteisti, remiantis šia ataskaita, papildomą licencijos mokestį ir tinkamą kompensaciją bei žalos atlyginimą už garso įrašus. Pirmiau minėtų sumų, susijusių su vaizdo įrašais, ieškovai reikalavo remdamiesi licencijos sutartimi, o sumų, susijusių su garso įrašais, – jų autorių teisių į koncerto įrašus pažeidimu.

14. Pirmosios instancijos teismas laikėsi nuomonės, kad jis turi jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą, reglamentuojantį jurisdikciją delikto arba kvazidelikto atvejais. Remdamasis šia nuostata jis pripažino turįs jurisdikciją nagrinėti ieškinį, kuriame nurodomas autorių teisių į garso įrašus pažeidimas, nes šie garso įrašai buvo parduodami Austrijoje. Atsižvelgdamas į glaudžią ieškinio dėl licencijos mokesčio už vaizdo plokšteles pagal licencijos sutartį mokėjimo sąsają su ieškiniu dėl autorių teisių pažeidimo, pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad jis taip pat turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį, pagrįstą minėta sutartimi.

15. Apeliacinės instancijos teismas *Oberlandesgericht Wien* (Aukščiausiasis regioninis teismas, Viena) pripažino turįs jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą dėl tinkamos kompensacijos priteisimo už žalą, padarytą pažeidus autorių teises. Vis dėlto jis nusprendė neturįs jurisdikcijos nagrinėti ieškinį dėl licencijos mokesčio priteisimo pagal licencijos sutartį už vaizdo įrašus ir todėl atmetė apeliacinį skundą šiuo klausimu. Jo nuomone, sprendimą dėl tokio ieškinio turi priimti teismas, turintis jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį, kuris reglamentuoja jurisdikciją sutartinių prievolių atveju. Šiuo požiūriu apeliacinis teismas pabrėžė, kad pagrindinė prievolė, kylanti iš licencijos sutarties, sumokėti pinigų sumą, ir tokia piniginė prievolė tiek pagal Vokietijos, tiek pagal Austrijos teisę vykdytina pagal skolininko buveinės vietą, o tai reiškia, kad jurisdikcija nagrinėti ieškinį priklauso Vokietijos teismams. Jis taip pat konstatavo, kad jurisdikcijos negalima nustatyti pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį, nes licencijos sutartis nėra susijusi su šioje nuostatoje nurodytu paslaugų teikimu. Ieškovai šį apeliacinio teismo sprendimą apskundė *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija).

16. Prašyme priimti prejudicinį spendimą *Oberster Gerichtshof* teigia, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktyje nepateikiama „paslaugų“ sąvokos apibrėžtis. Atsižvelgdamas į plačią reikšmę, kuri šiai sąvokai teikiama Teisingumo Teismo praktikoje dėl laisvės teikti paslaugas[5] ir dėl Bendrijos pridėtinės vertės mokesčio teisės[6], prašymą priimti prejudicinį spendimą pateikęs teismas klausia, ar sutartis, kuria intelektinės nuosavybės teisių turėtojas suteikia savo kontrahentui teisę naudotis intelektinės nuosavybės teise (kitaip tariant, licencijos sutartis), gali būti laikoma sutartimi dėl paslaugų teikimo Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio prasme.

5 — Prašymą priimti prejudicinį spendimą pateikęs teismas mini 1999 m. balandžio 29 d. Sprendimą *Ciola*, C-224/97, Rink. p. I-2517 ir 2002 m. kovo 21 d. Sprendimą *Cura Anlagen*, C-451/99, Rink. p. I-3193.

6 — Šiame kontekste prašymą priimti prejudicinį spendimą pateikęs teismas mini 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL L 145, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 23) 6 straipsnio 1 dalį ir 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, p. 1) 25 straipsnį.

17. Jeigu licencijos sutartis galėtų būti laikoma sutartimi dėl paslaugų teikimo Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio prasme, prašymą priimti prejudicinį spendimą pateikęs teismas taip pat klausia, kur pagal minėtą sutartį šios paslaugos buvo teikiamos. Šiuo požiūriu jis nurodo, kad licencija atsakovei buvo suteikta dviejų valstybių narių (Austrijos ir Vokietijos) ir vienos trečiosios valstybės (Šveicarijos) atžvilgiu. Licenciją suteikusių ieškovų pagrindinė administracija ir gyvenamoji vieta yra Austrijoje, o licenciją gavusios atsakovės gyvenamoji vieta yra Vokietijoje.

18. Prašymą priimti prejudicinį spendimą pateikęs teismas teigia, kad yra dvi vietos, kurias būtų galima laikyti paslaugų suteikimo vieta. Pirma, ši vieta galėtų būti bet kuri vieta valstybėje narėje, kurioje pagal licencijos sutartį leista pasinaudoti teise ir kurioje ja faktiškai pasinaudota. Antra, paslaugų suteikimo vieta taip pat gali būti licencijos davėjo pagrindinės administracijos arba gyvenamoji vieta. Prašymą priimti prejudicinį spendimą pateikęs teismas pažymi, kad abiem atvejais jurisdikciją nagrinėti ieškinį turi Austrijos teismai. Vis dėlto, jo nuomone, tokiam sprendimui gali prieštarauti Teisingumo Teismo išvados sprendime *Besix*[7], kuriame konstatuota, kad Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punktas nėra taikytinas tuo atveju, kai neįmanoma nustatyti nagrinėjamos prievolės vykdymo vietos, nes ginčijamą sutartinę prievolę sudaro įsipareigojimas susilaikyti nuo veiksmų, kuris neturi jokių geografinių ribų ir todėl jam būdingos kelios vykdymo vietos. Tokiu atveju jurisdikciją galima nustatyti tik taikant bendrą kriterijų, įtvirtintą konvencijos 2 straipsnyje[8].

19. Šiame kontekste prašymą priimti prejudicinį spendimą pateikęs teismas taip pat klausia, ar teismas, kurio jurisdikcija taip pripažinta, turi jurisdikciją spręsti ir dėl licencijos mokesčių už naudojimąsi autorinėmis teisėmis kitoje valstybėje narėje arba trečiojoje valstybėje.

20. Jeigu jurisdikcijos negalima būtų nustatyti remiantis Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčiu, prašymą priimti prejudicinį spendimą pateikęs teismas mano esant būtina pagal šio reglamento 5 straipsnio 1 punkto c papunktį nustatyti jurisdikciją 5 straipsnio 1 punkto a papunkčio pagrindu. Tokiu atveju, vadovaujantis sprendimu *De Bloos*[9], lemiama reikšmė nustatant jurisdikciją tektų ginčijamos prievolės, t. y. prievolės, kuria grindžiamas šalių ginčas, vykdymo vietai. Kaip akivaizdu iš sprendimo *Tessili*[10], ginčijamos prievolės vykdymo vieta nustatoma pagal sutartiniams santykiams taikytiną materialinę teisę, apibrėžiamą pagal klausimą nagrinėjančio teismo kolizines normas. Tokiu atveju Austrijos teismai jurisdikcijos neturėtų, nes ginčijama piniginė prievolė tiek pagal

7 — 2002 m. vasario 19 d. Sprendimas *Besix*, C-256/00, Rink. p. I-1699.

8 — Akivaizdu, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas netiesiogiai daro prielaidą, jog Teisingumo Teismo praktika dėl Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto taikoma ir aiškinant Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktą.

9 — 1976 m. spalio 6 d. Sprendimas *De Bloos*, 14/76, Rink. p. 1497.

10 — 1976 m. spalio 6 d. Sprendimas *Tessili*, 12/76, Rink. p. 1473.

Austrijos, tiek pagal Vokietijos teisę būtų vykdytina atsakovės gyvenamojoje vietoje, t. y. Vokietijoje, ir dėl šios priežasties jurisdikciją turėtų Vokietijos teismai.

21. Tokiomis aplinkybėmis *Oberster Gerichtshof* 2007 m. lapkričio 13 d. Nutartimi sustabdė bylos nagrinėjimą ir, prašydamas priimti prejudicinį sprendimą pagal EB 68 ir EB 234 straipsnius, pateikė Teisingumo Teismui šiuos klausimus[11]:

„1. Ar sutartis, kuria tam tikros intelektinės nuosavybės teisės([12]) turėtojas suteikia savo kontrahentui teisę naudotis šia teise (licencijos sutartis), yra sutartis dėl „paslaugų teikimo“ (Reglamento Nr. 44/2001) (Briuselio I reglamentas) 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio prasme?

2. Teigiamo atsakymo į pirmąjį klausimą atveju:

2.1. Ar paslauga suteikiama bet kokioje vietoje valstybėje narėje, kurioje pagal sutartį leidžiama naudotis teise ir ja faktiškai pasinaudojama?

2.2. Ar vis dėlto paslauga suteikiama licencijos davėjo gyvenamojoje arba pagrindinės administracijos vietoje?

2.3. Ar teigiamo atsakymo į antrojo klausimo 2.1 punktą arba į antrojo klausimo 2.2 punktą atveju kompetentingas teismas taip pat gali priimti sprendimą dėl licencijos mokesčio už naudojimąsi teise kitoje valstybėje narėje arba trečiojoje valstybėje?

3. Neigiamo atsakymo į pirmąjį klausimą arba antrojo klausimo 2.1 punktą ir antrojo klausimo 2.2 punktą atveju: ar kompetencija dėl licencijos mokesčio mokėjimo, remiantis Briuselio I reglamento 5 straipsnio 1 punkto a ir c papunkčiais, turi būti ir toliau vertinama pagal principus, išplaukiančius iš

11 — (Ši išnaša svarbi tik šios išvados versijai slovėnų kalba).
12 — (Ši išnaša svarbi tik šios išvados versijai slovėnų kalba).

Teisingumo Teismo praktikos dėl (Briuselio konvencijos) 5 straipsnio 1 punkto?“

atsakyti nurodant, kad licencijos sutartis yra sutartis dėl paslaugų teikimo Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio prasme.

IV — Procedūra Teisingumo Teisme

22. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2007 m. lapkričio 29 d. Per rašytinę bylos dalį pastabas pateikė pagrindinės bylos šalys, Vokietijos, Italijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, taip pat Komisija. Per 2008 m. lapkričio 20 d. posėdį ieškovai pagrindinėje byloje, Vokietijos vyriausybė ir Komisija pateikė argumentus žodžiu ir atsakė į Teisingumo Teismo pateiktus klausimus.

V — Šalių argumentai

A — *Pirmasis klausimas*

23. *Ieškovai pagrindinėje byloje* ir *Komisija* siūlo Teisingumo Teismui į pirmąjį klausimą

24. Kad pagrįstų savo reikalavimus, ieškovai pagrindinėje byloje teigia, jog „paslaugų“ sąvoka apibrėžiama plačiai tiek pirminiuose, tiek antriniuose Bendrijos teisės aktuose, ypač Bendrijos pridėtinės vertės mokesčio teisėje[13] ir Direktyvoje 2006/123 dėl paslaugų vidaus rinkoje[14]. Jų nuomone, šios sąvokos plačią reikšmę galima aptikti ir kai kuriuose Komisijos dokumentuose[15]. Jie taip pat teigia, kad pagrindinė atsakovės prievolė – išleisti ir parduoti kūrinio garso ir vaizdo įrašus, taigi teikti paslaugas. O pareiga mokėti licencijos mokestį, jų nuomone, yra tik papildoma atsakovės prievolė. Jų teigimu, nagrinėjamoje byloje jie taip pat yra įsipareigoję teikti paslaugas, apimančias išimtinių ar neišimtinių naudojimosi teisių suteikimą.

13 — Ieškovai pagrindinėje byloje bendrai nurodo tokius teisės aktus, neminėdami konkrečių nuostatų.

14 — 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, p. 36).

15 — Šiuo klausimu ieškovai pagrindinėje byloje nurodo 2005 m. gegužės 18 d. Komisijos rekomendaciją 2005/737/EB dėl kolektyvinio tarptautinio autorių teisių ir gretutinių teisių administravimo teisėtų internetu teikiamų muzikos paslaugų srityje (OL L 276, p. 54) ir Komisijos pranešimą Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui – Autorių teisių ir gretutinių teisių valdymas vidaus rinkoje (COM(2004) 261 galutinis).

25. Komisija pabrėžia, kad „paslaugų“ sąvoką reikia aiškinti savarankiškai, neatsižvelgiant į valstybių narių teisės sistemose jai teikiamą reikšmę. Ji nurodo plačią šios sąvokos reikšmę pagal pirminius Bendrijos teisės aktus, kuri yra iš esmės platesnė nei įprastų apibrėžimų pagal valstybių narių civilinę teisę atveju, nes apima, pavyzdžiui, prieplaukų nuomą laivų savininkams iš kitų valstybių narių[16] arba motorinių transporto priemonių nuomą įmonėms iš kitų valstybių narių[17]. Komisija tvirtina, kad teisės naudotis intelektinės nuosavybės objektais suteikimas taip pat gali būti pripažįstamas paslaugų teikimu. Ji taip pat tvirtina, kad Bendrijos direktyvos dėl pridėtinės vertės mokesčio negali padėti aiškinant Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį, nes pagal 1 straipsnio 1 dalį šis reglamentas netaikomas mokesčių byloms.

26. Kad pagrįstų savo nuomonę, Komisija remiasi Reglamento Nr. 44/2001 gramatiniu, istoriniu ir teleologiniu aiškinimu. Komisijos teigimu, Reglamento Nr. 44/2001 tekste nėra nieko, kas patvirtintų, kad „paslaugų“ sąvoką reikia aiškinti siauriau nei pagal pirminę teisę. Remdamasi istoriniu aiškinimu Komisija pabrėžia, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktas buvo pakeistas, palyginti su Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punktu, t. y. parduodant prekes ir teikiant paslaugas „prievolės vykdymo vieta“ reglamento prasme yra ta vieta, kurioje vykdoma sutartį charakterizuojanti prievolė. Komisijos teigimu, tuo buvo siekiama bent iš dalies išvengti Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto aiškinimo problemų, pagal kurį jurisdikcija buvo nustatoma atsižvelgiant į ginčijamos prievolės vykdymo vietą, vis dėlto turint omenyje, kad ši vieta nustatoma atsižvelgiant į sutarčiai taikytiną materialiąją teisę. Be to, Komisijos nuomone, plačiai aiškindami „paslaugų“ sąvoką išvengtume sunkumų, susijusių su sutarčių skirstymu į sutartis, nurodytas Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje, ir sutartis, nurodytas šio reglamento 5 straipsnio 1 punkto b papunktyje.

27. Visos kitos šalys siūlo Teisingumo Teismui į pirmąjį klausimą atsakyti neigiamai ir nurodyti, kad licencijos sutartis nėra sutartis dėl paslaugų teikimo Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio prasme.

28. *Atsakovė pagrindinėje byloje* teigia, kad sutarties dėl paslaugų teikimo sąvoka Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio prasme turi būti aiškinama taip,

16 — Sprendimas *Ciola* (minėtas 5 išnašoje).
17 — Sprendimas *Cura Anlagen* (minėtas 5 išnašoje).

kad apimtų visas sutartis, kurių objektas – konkretaus faktinio rezultato sukūrimas už užmokestį, o ne vien tam tikros veiklos atlikimas, kaip yra darbo sutarčių atveju. Jos nuomone, licencijos sutarčių negalima priskirti prie sutarčių dėl paslaugų teikimo.

29. Pirmojo klausimo vertinimą *Vokietijos vyriausybė* pradeda nuo gramatinio ir sisteminio Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto ir šios nuostatos turinio aiškinimo. Aiškindama gramatiškai ji teigia, kad „paslaugų“ sąvokos Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktyje negalima aiškinti taip, kaip ji apibrėžta pirminėje teisėje arba direktyvose dėl pridėtinės vertės mokesčio[18]. Jos nuomone, ši sąvoka pirminėje teisėje ir minėtose direktyvose apibrėžta plačiai, nes laisvės teikti paslaugas atveju ji apima veiklą, kuri nepatenka į kitų pagrindinių laisvių taikymo sritį, o direktyvų dėl pridėtinės vertės mokesčio atveju ji yra skirta užtikrinti, kad dėl nepagrįstai siauro sąvokos aiškinimo kokia nors ekonominė veikla neliktų už direktyvų taikymo srities ribų.

30. Aiškindama sistemiškai Vokietijos vyriausybė teigia, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a ir c papunkčių nuostatos aiškiai rodo, kad yra sutarčių, nesusijusių nei su prekių pardavimu, nei su paslaugų teikimu, ir todėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio negalima aiškinti taip plačiai, kad jis apimtų visas sutartis, nepatenkančias į sutarčių dėl prekių pardavimo kategoriją. Iš pasiūlymo priimti Romos I reglamentą[19] (pagal kurį paslaugų sąvoka turi būti aiškinama taip, kaip Reglamente Nr. 44/2001) matyti, kad licencijos sutarties negalima priskirti prie sutarčių dėl paslaugų teikimo, nes minėtame pasiūlyme priimti reglamentą yra speciali nuostata, reglamentuojanti intelektinės ir pramoninės nuosavybės teisėms taikytiną teisę (pasiūlymo priimti Romos I reglamentą 4 straipsnio 1 punkto f papunktis). Vokietijos vyriausybė teigia, kad galutiniame tekste šios nuostatos nėra dėl politinių priežasčių, o ne todėl, kad sutartys, susijusios su intelektinės ir pramoninės nuosavybės teisėmis, būtų buvusios įtrauktos į sutarčių dėl paslaugų teikimo kategoriją.

31. Dėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio turinio Vokietijos vyriausybė teigia, kad licencijos sutarčių atveju ne visada yra tinkama jurisdikciją apibrėžti pagal vietą, kurioje teikiamos paslaugos, nes tokios rūšies sutartys gali būti susijusios su įvairiomis intelektinės nuosavybės teisėmis. Be to, licencija gali būti

18 — Šiame kontekste Vokietijos vyriausybė cituoja Direktyvos 2006/112 24 straipsnio 1 dalį ir Direktyvos 77/388 (abi minėtos 6 išnašoje) 6 straipsnio 1 dalies pirmąjį sakinį.

19 — Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I) (COM (2005) 650 galutinis).

suteikta kelių valstybių atžvilgiu arba netgi visame pasaulyje. Vokietijos vyriausybės nuomone, neįmanoma identifikuoti tipinės licencijos sutarties, pagal kurią būtų galima nustatyti vieną konkrečią objektyviai labiausiai susijusią jurisdikciją.

32. *Jungtinės Karalystės vyriausybės* nuomone, dėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio plataus aiškinimo, apimančio licencijos sutartis, šio straipsnio a ir c papunkčiai taptų pertekliniai, kitaip tariant, toks aiškinimas prieštarautų reglamento sąrangai ir tikslui. Jungtinės Karalystės vyriausybė teigia, kad reglamento nuostatų dėl specialios jurisdikcijos tikslas – užtikrinti, kad jurisdikcija nagrinėti ginčą atitektų teismui, labiausiai susijusiam su šiuo ginču. Ši vyriausybė taip pat teigia, jog vienas iš pagrindinių Reglamento Nr. 44/2001 tikslų – kad jurisdikcijos nustatymo taisyklės būtų nuspėjamos, o tai nebūtų užtikrinta, jeigu reglamento 5 straipsnio 1 punkto b papunktis būtų taikomas licencijos sutartims, nes būtų neįmanoma nustatyti vietos, kur buvo teikiamos paslaugos pagal sutartį.

33. *Italijos vyriausybė* tvirtina, kad platus Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio aiškinimas lemtų tai, kad beveik visos sutartys patektų į šios nuostatos taikymo sritį. Todėl 5 straipsnio 1 punkto b papunktis taptų ne išimtimi, o bendra nuostata, o tai prieštarautų šio straipsnio tikslui. Be to, Italijos vyriausybės nuomone, licencijos davėjas neturi pozityvios prievolės, kuri leistų manyti, kad sutartis turi būti apibrėžiama kaip sutartis dėl paslaugų teikimo.

B — *Antrasis klausimas*

34. *Ieškovai pagrindinėje byloje* teigia, kad paslaugų suteikimo vieta pagal licencijos sutartį turėtų būti pripažįstama licencijos davėjo gyvenamoji arba pagrindinės administracijos vieta. Jų nuomone, šis tvirtinimas neprieštarauja Teisingumo Teismo sprendimui *Besix*[20], kadangi pagrindinė byla susijusi ne su įsipareigojimu susilaikyti nuo veiksmų, kuris neturi jokių geografinių ribų, o su licencijos sutartimi, sudaryta geografiškai apibrėžtai teritorijai, t. y. Austrijai, Vokietijai ir Šveicarijai. Ieškovai nurodo, kad pagal licencijos sutartį licencijos davėjo teikiamą paslaugą sudaro pozityvus veiksmas, t. y. suteikti licencijos gavėjui teisę. Ypač tuo atveju, kai licencija suteikiama kelių valstybių atžvilgiu, susitariančiosios šalies, kuri turi įvykdyti sutartį charakterizuojančią prievolę, gyvenamoji arba pagrindinės administracijos vieta tampa lemiama nustatant jurisdikciją.

20 — Minėtas 7 išnašoje.

35. Dėl antrojo klausimo 2.3 punkto ieškovai teigia, kad paslaugų pagal sutartį suteikimo vietos teismas taip pat privalo turėti jurisdikciją priimti sprendimą dėl licencijos mokesčio už naudojimąsi teisėmis kitose valstybėse narėse arba trečiosiose valstybėse, nes jurisdikcijos nustatymo pagal paslaugos suteikimo vietą tikslas – sutelkti jurisdikciją šios vietos teismo rankose.

36. *Komisijos* nuomone, paslaugų suteikimo vieta pagal licencijos sutartį yra licencijos davėjo gyvenamoji arba pagrindinės administracijos vieta. Komisija teigia, kad bylose, susijusiose su licencijos sutartimis, pagal sprendimą *Besix*[21] nedraudžiama nustatyti jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį. Ji mano, kad, pirma, licencijos davėjo įsipareigojimas nėra vien susilaikyti nuo veiksmų, nes jis turi pareigą suteikti licenciją ir leisti licencijos gavėjui naudotis jam suteiktomis teisėmis. Antra, Komisijos nuomone, jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį būtina nustatyti neatsižvelgiant į ginčijamą pareigą sumokėti tam tikrą sumą pinigų. Dėl antrojo klausimo 2.3 punkto Komisija tvirtina, kad licencijos davėjo gyvenamosios arba pagrindinės administracijos vietos teismas taip pat turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl licencijos mokesčio už naudojimąsi licencijos teisėmis kitoje valstybėje narėje arba trečiojoje valstybėje.

37. Atsižvelgdamos į siūlomą pirmojo klausimo atsakymą, *atsakovė pagrindinėje byloje* ir *Vokietijos* bei *Italijos vyriausybės* nepateikė pastabų dėl antrojo klausimo.

38. *Jungtinės Karalystės vyriausybė* komentuoja tik antrojo klausimo 2.3 punktą ir teigia, kad jeigu Teisingumo Teismas į pirmąjį klausimą atsakytų teigiamai, kompetentingas teismas taip pat privalo turėti jurisdikciją priimti sprendimą dėl licencijos mokesčio už naudojimąsi teise kitoje valstybėje narėje arba trečiojoje valstybėje. Bet koks kitas atsakymas sukeltų pavojų, kad bus priimti vienas kitam prieštaraujantys sprendimai, nes skirtingi teismai galėtų priimti sprendimus dėl skirtingų to paties ginčo aspektų.

C — *Trečiasis klausimas*

39. Alternatyviai, t. y. jeigu Teisingumo Teismas į pirmąjį ir antrąjį klausimus atsakytų neigiamai, *ieškovai pagrindinėje byloje* dėl trečiojo klausimo teigia, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktis turi būti aiškinamas taip, kad jurisdikcija turi būti nustatoma ne pagal ginčijamos, o pagal sutartį charakterizuojančios prievolės

21 — Minėtas 7 išnašoje.

vykdymo vietą. Ieškovai tvirtina, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktis turi būti aiškinamas savarankiškai, neatsižvelgiant į atskirose valstybėse narėse galiojančias civilinės teisės normas. Todėl jie siūlo Teisingumo Teismui licencijos davėjo gyvenamąją arba pagrindinės administracijos vietą laikyti vieta, kurioje vykdoma sutartį charakterizuojanti prievolė pirmiau minėtos nuostatos prasme.

40. Atsižvelgdama į siūlomą pirmojo ir antrojo klausimų atsakymą, *Komisija* nepateikė pastabų dėl trečiojo klausimo.

41. *Vokietijos vyriausybės* nuomone, atsižvelgiant į tai, kad valstybės narės suderino sutartinėms prievolėms taikytiną teisę, būtina pakeisti dabartinę teismų praktiką dėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunkčio aiškinimo, pagal kurią atitinkamos prievolės vykdymo vieta nustatoma pagal materialinės teisės taisykles, taikytinas sutarčiai ar ginčytinai sutartinei prievolei (*lex causae*); tačiau būtent bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas turi nustatyti, kokia materialinė teisė taikytina sutartiniams santykiams, atsižvelgdamas į savo teisės sistemos kolizines normas. Vokietijos vyriausybė siūlo pakeisti šią teismų praktiką ta linkme, kad pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį ginčytinos prievolės vykdymo vieta būtų nustatoma savarankiškai, t. y. kad pirmaeilę svarbą kiekvienu atveju turėtų ginčijama prievolė.

42. *Italijos vyriausybė* teigia, kad, atsižvelgiant į Briuselio konvencijos ir Reglamento Nr. 44/2001 aiškinimo tęstinumo poreikį, kurį Teisingumo Teismas nurodė sprendimuose *Henkel*[22] ir *Gantner*[23] 5 straipsnio 3 dalies atžvilgiu, šio reglamento 5 straipsnio 1 punkto a papunktis turi būti aiškinamas lygiai taip pat, kaip Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punktas.

43. Dėl trečiojo klausimo *Jungtinės Karalystės vyriausybė* pateikia tris argumentus. Pirma, ji nurodo, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunkčio aiškinimo problemos sutampa su Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto aiškinimo problemomis. Antra, iš pasiūlymo priimti Reglamentą Nr. 44/2001[24] preambulės matyti, kad teismų praktika dėl Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto taikoma ir Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunkčiui. Trečia, atsižvelgiant į tai, kad teismų praktika aiškinant Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkte įtvirtintą „atitinkamos prievolės vykdymo vietos“ sąvoką yra nusistovėjusi, šios teismų praktikos taikymas Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunkčiui būtų geriausia teisinio tikrumo garantija.

22 — 2002 m. spalio 1 d. Sprendimas *Henkel*, C-167/00, Rink. p. I-8111.

23 — 2003 m. gegužės 8 d. Sprendimas *Gantner*, C-111/01, Rink. p. I-4207.

24 — Pasiūlymas dėl reglamento (EB) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (COM(1999) 348 galutinis), p. 14.

VI — Vertinimas

noma pasiekti taikant vien pirmiau minėtus bendruosius kriterijus[27]. Todėl bylose dėl sutarties ieškovas gali pasirinkti, ar iškelti bylą atsakovo gyvenamojoje vietoje, ar teisme, kuris būtų kompetentingas pagal specialios jurisdikcijos taisykles bylose dėl sutarties[28].

A — *Įžanga*

44. Reglamento Nr. 44/2001 nuostatos dėl specialios jurisdikcijos bylose dėl sutarties įtvirtina bendro principo, kad jurisdikcija nustatoma pagal atsakovo gyvenamąją vietą, *actor sequitur forum rei*[25], įtvirtinto šio reglamento 2 straipsnio 1 punkte, išimtį. Bylose dėl sutarties bendrojo principo išimtį ir jurisdikcijos nustatymą pagal specialius kriterijus pateisina tai, kad norint nustatyti jurisdikciją turintį teismą turi būti alternatyvių jurisdikcijos pagrindų, paremtų glaudžiais ryšiais tarp teismo ir ieškinio[26]. Be to, bylose dėl sutarties speciali jurisdikcija būtina, nes taip geriau užtikrinama ieškovo ir atsakovo interesų pusiausvyra, o to būtų neįmanoma pasiekti taikant vien pirmiau minėtus bendruosius kriterijus[27]. Todėl bylose dėl sutarties ieškovas gali pasirinkti, ar iškelti bylą atsakovo gyvenamojoje vietoje, ar teisme, kuris būtų kompetentingas pagal specialios jurisdikcijos taisykles bylose dėl sutarties[28].

45. Klausimais, dėl kurių pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą nagrinėjamoje byloje, teiraujamasi dėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto aiškinimo. Ši nuostata, iš dalies pakeitusi ir iš naujo suformulavusi Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punktą, įtvirtina specialios jurisdikcijos taisykles bylose dėl sutarties. Taigi pirmąjį kartą nuo reglamento įsigaliojimo 2002 m. kovo 1 d. Teisingumo Teismas turės aiškinti nuostatą, priimtą po labai ilgų ir sudėtingų derybų[29]. Kartu tai yra nuostata, dėl kurios

25 — Dėl bendrojo principo *actor sequitur forum rei* leisiu sau pridurti, kad jurisdikcijos nustatymo kriterijaus, pagrįsto atsakovo gyvenamąja vieta, tikslas – apsaugoti šio teises, nes jeigu byla atsakovui būtų keliama kitos valstybės narės teismuose, o ne jo gyvenamosios vietos valstybės, sumažėtų jo galimybės pasirengti gynybai. Žr., pavyzdžiui, generalinio advokato M. Ruiz-Jarabo Colomer 2006 m. kovo 14 d. išvadą *Reisch Montage*, C-103/05 (Rink. p. I-6827, 21 punktas). Žr. taip pat pagal analogiją dėl Briuselio konvencijos P. Jenard „Report on the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters“ (OL C 59, 1979, p. 18).

26 — Žr. Reglamento Nr. 44/2001 12 konstatuojamąją dalį.

27 — Šiuo klausimu žr. P. Mankowski „Brussels I Regulation“, U. Magnus ir P. Mankowski (leid.), Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2007, p. 90, 1 punktą.

28 — Dėl ieškovo teisės pasirinkti žr. P. Mankowski „Brussels I Regulation“, U. Magnus ir P. Mankowski (leid.), Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2007, p. 89, 1 punktą.

29 — Plačiau dėl derybų ir galimų variantų, kurie buvo įvertinti formuluojant Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktą, žr. P. R. Beaumont „The Brussels Convention Becomes a Regulation: Implications for Legal Basis, External Competence and Contract Jurisdiction“, J. Fawcett (leid.), *Reform and Development of Private International Law. Essays in Honour of Sir Peter North*, Niujorkas, Oxford University Press, 2002, p. 15 ir paskesni; C. Kohler „Revision des Brüsseler und Luganer Übereinkommens“, P. Gottwald (leid.), *Revision des EuGVÜ – Neues Schiedsverfahrensrecht*, Bylefeldas, Gieseking-Verlag, 2000, p. 12 ir paskesni.

pagrįstai galima tikėtis daug ginčų dėl jurisdikcijos tarp sutarčių šalių[30].

B — *Pirmasis klausimas*

46. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį reikia aiškinti taip, kad sutartis, kuria tam tikros intelektinės nuosavybės teisės turėtojas suteikia savo kontrahentui teisę naudotis šia teise (licencijos sutartis)[31], yra sutartis dėl paslaugų teikimo šios nuostatos prasme. Todėl šio klausimo tikslas – įsitikinti, ar licencijos sutartis gali būti laikoma sutartimi dėl paslaugų teikimo Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos prasme.

47. Kad atsakyčiau į šį klausimą, pirmiausia trumpai apibūdinsiu licencijos sutarties požymius, o toliau, aiškindama Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką, išnagrinėsiu pagrindinius „paslaugų“ sąvokos požymius šios nuostatos prasme ir kartu išsiaiškinsiu, ar šios nuostatos prasme licencijos sutartis gali būti laikoma sutartimi dėl paslaugų teikimo.

1. Licencijos sutarties požymiai

48. Nagrinėjamoje byloje išeities taškas turėtų būti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pasiūlytas licencijos sutarties apibrėžimas; tokią sutartį šis teismas apibūdina kaip sutartį, kuria tam tikros intelektinės nuosavybės teisės turėtojas suteikia savo kontrahentui teisę naudotis šia teise. Vis dėlto, kadangi Teisingumo Teismo sprendimai yra privalomi visiems nacionaliniams teismams ir *erga omnes*[32], taip pat reikėtų atsižvelgti į licencijos sutarties apibrė-

30 — P. Rogerson „Plus ça change? Article 5(1) of the Regulation on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments“, *Cambridge Yearbook of European legal studies*, 2000, p. 383 dėl Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto teigiama, kad tai yra viena iš dažniausiai taikomų konvencijos nuostatų; ja taip pat dažniausiai remiasi bylų šalys. To paties galime tikėtis ir dėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto.

31 — Kaip nurodyta 4 išnašoje, būtent pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šią sutartį įvardijo „licencijos sutartimi“.

32 — Žr. K. Lenaerts, D. Arts, I. Maselis, R. Bray „Procedural Law of the European Union“, 2-asis leidimas, Londonas, Sweet & Maxwell, 2006, p. 194 ir 195, 6-030 ir 6-031 punktus; S. Van Raepenbusch „Droit institutionnel de l'Union européenne“, 4-asis leidimas, Briuselis, Larcier, 2005, p. 578.

žimus kitų valstybių narių teisėje ir Bendrijos teisės nuostatose, jeigu tokių apibrėžimų jose būtų.

49. Licencijos sutartys atskirose valstybėse narėse yra reglamentuojamos skirtingai. Kai kuriose iš valstybių narių licencijos sutartys vertinamos kaip konkreti reguliuojama sutarčių kategorija, taip pat aiškiai pateikiamas tokių sutarčių apibrėžimas (pavyzdžiui, Čekijos Respublikoje[33] ir Slovėnijoje[34]), o kitose – specialių nuostatų dėl intelektinės nuosavybės teisių kontekste reguliuojama tik galimybė sudaryti licencijos sutartį, o tiesioginis apibrėžimas nepateikiamas (pavyzdžiui, Austrijoje[35], Prancūzijoje[36], Airijoje[37] ir Vokie-

33 — Pagal Čekijos teisę licencijos sutartis, kuriomis suteikiama teisė naudotis pramoninės nuosavybės teisėmis, reglamentuoja *Obchodní zákoník* (Komercinio kodekso) 508–515 straipsniai. Šio kodekso 508 straipsnyje nustatyta, kad licencijos sutartimi licencijos davėjas suteikia licencijos gavėjui teisę naudotis turtu, kuris yra pramoninės nuosavybės objektas, sutartyje numatyta apimtimi ir neperžengiant sutartų ribų, o mainais už tai licencijos gavėjas įsipareigoja sumokėti mokestį pinigais arba kitomis materialiomis vertybėmis. Pagal Čekijos teisę licencijos sutartis, kuriomis suteikiama teisė naudotis kūriniais, reglamentuoja *Zákon o dílech literárních, vedeckých a umelechých (autorský zákon)* (Įstatymo dėl literatūros, mokslo ir meno kūrinių (Įstatymas dėl autorių teisių) 46–57 straipsniai. Šio įstatymo 46 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad licencijos sutartimi autorius gali suteikti licencijos gavėjui teisę naudoti kūrinį, o licencijos gavėjas privalo šiuo atžvilgiu autoriui mokėti atlyginimą, nebent yra sutarta kitaip.

34 — Pagal Slovėnijos teisę licencijos sutartys reglamentuojamos *Obligacijskega zakonika* (Prievolių kodekso) 704–728 straipsniuose. Šio kodekso 704 straipsnyje nustatyta, kad licencijos sutartimi licencijos davėjas įsipareigoja suteikti licencijos gavėjui teisę visiškai ar iš dalies naudotis patentuotu išradimu, mokslo atradimu, techniniais įgūdžiais, prekių ženklu, dizainu ar modeliu, o licencijos gavėjas įsipareigoja sumokėti davėjui nustatytą mokestį. Teisės aktuose autorių teisių srityje (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah) (Įstatymas dėl autorių ir gretutinių teisių) licencijos sutartys konkrečiai nenumatytos; tokios sutartys yra minimos tik kalbant apie kompiuterių programas įstatymo 113 straipsnio 2 dalyje, pagal kurią teisių naudotis autorių teisių objektais suteikimas reglamentuojamas kitų sutarčių kontekste.

35 — Pavyzdžiui, pagal Austrijos *Patentgesetz* (Patentų įstatymo) 35 straipsnį leidžiama patento turėtojui perduoti teisę naudotis išradimu kitiems asmenims. *Markenschutzgesetz* (Prekių ženklų įstatymo) 14 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad gali būti išduotos išimtinės arba neišimtinės licencijos naudoti prekių ženklus visoms ar daliai prekių, kurioms šie ženklai yra įregistruoti. Žr. Austrijos teisės doktrinoje G. Kucsko „Geistiges Eigentum. Markenrecht, Musterrecht, Patentrecht, Urheberrecht“, Viena, Manz, 2003, p. 469 (prekių ženklų licencija) ir p. 929 (patentų licencija). Austrijos *Urheberrechtsgesetz* (Autorių teisių įstatyme) tiesiogiai nėra numatyta licencijos sutarčių, kuriomis suteikiama teisė naudoti autorių teisių objektą, tačiau praktikoje tokios sutartys sudaromos. Ši sąvoka, kalbant apie teisės naudoti autorių teisių objektą suteikimą, vartojama, pavyzdžiui, Austrijos teismų praktikoje. Šiuo klausimu žr., *inter alia*, šiuos *Oberster Gerichtshof* sprendimus: OGH 10.12.1985, 4 Ob 381/84; OGH 15.10.2002, 4 Ob 209/02t; OGH 29.4.2003, 4 Ob 57/03s. Dėl teisės naudoti kompiuterių programas suteikimo pagal licencijos sutartis žr. teisės doktrinoje, pavyzdžiui, E. Holzinger „Rechtsgeschäftliche Übertragung von Software. Versuch einer systematischen Einordnung“, *EDV & Recht*, Nr. 4/1987, p. 10.

36 — Prancūzijos teisėje *Code de la propriété intellectuelle* (Intelektinės nuosavybės kodekse), pavyzdžiui, jo L 613-8 straipsnio antrojoje pastraipoje numatyta, kad patentu suteikiamos teisės gali būti išimtinių arba neišimtinių licencijų objektais. Prancūzijos teisės doktrinoje žr., pavyzdžiui, Y. Marcellin „Le Droit Français de la Propriété Intellectuelle“, Paryžius, Cedat, 1999, p. 433 ir paskesni, kur dėl patentų licencijų teigiama, kad licencija yra suteikiama sutartimi, kuria išradėjas (licencijos davėjas) suteikia teisę naudoti patentą licencijos gavėjui, tačiau išlaiko patento nuosavybę. Tas pats autorius taip pat teigia (p. 436), kad licencijos gavėjas turi pareigą mokėti mokestį ir naudoti turtą, kuris yra licencijos objektas. Prancūzijos teisėje nėra specialių nuostatų, kuriomis būtų reglamentuojamas licencijų naudotis autorių teisėmis suteikimas. Tačiau teisių naudotis autorių teisių objektais suteikimą reglamentuoja kitos sutartys, sudaromos pagal teisės aktus autorių teisių srityje. Žr. šiuo aspektu Y. Marcellin, *op. cit.*, p. 68 ir toliau.

37 — Pavyzdžiui, Airijos *Copyright and Related Rights Act, 2000* (Įstatymo dėl autorių ir gretutinių teisių) 120 straipsnio pirmojoje pastraipoje leidžiama suteikti teisę naudoti autorių teisių objektus. Airijos teisės doktrinoje žr., pavyzdžiui, dėl licencijos sutarčių, susijusių su autorių teisėmis, R. Clark „Irish Copyright and Design Law“, Dublinas, Butterworths, 2003, p. C/110 ir paskesni.

tijoje[38]). Norėčiau pabrėžti, kad daugeliu atvejų valstybių narių teisės aktuose licencijos sutartys, kaip reguliuojami arba nereguliuojami kontraktai, numatyti tik pramoninės nuosavybės teisių atžvilgiu, ir kur kas rečiau – autorių teisių atžvilgiu[39]. Kai kuriose valstybėse teisių naudoti autorių teisių objektus suteikimas reguliuojamas nuostatomis dėl kitų sutarčių, kurioms taikomi specialūs šios srities teisės aktai[40].

50. Bendrijos teisė intelektinės nuosavybės apsaugos srityje reglamentuoja galimybę suteikti licencijas, tačiau neįtvirtina nuostatų nei dėl licencijos sutarties sudarymo, nei dėl jos požymių[41]. Licencijos sutartys arba galimybė suteikti licencijas dėl intelektinės nuosavybės teisių taip pat minimos tarptautinėse intelektinę nuosavybę reglamentuojančiose sutartyse, tačiau pačias licencijos sutartis palikta reglamentuoti pasirašiusiųjų valstybių narių nacionalinei teisei. Šiuo požiūriu pakanka paminėti, pavyzdžiui, TRIPs sutartį[42] ir Europos patentų konvenciją[43].

38 — Vokietijos *Patentgesetz* (Patentų įstatymo) 15 straipsnio 2 dalyje reglamentuojamos patentų licencijos sutartys. Joje leidžiama sutartimis suteikti patentų licencijas ir numatyta, *inter alia*, kad licencija gali būti išimtinė arba neišimtinė. *Markengesetz* (Prekių ženklų įstatymo) 30 straipsnyje numatyta, kad gali būti suteikiamos išimtinės arba neišimtinės prekių ženklų licencijos. H. Stumpf ir M. Groß „Der Lizenzvertrag“, 8-asis leidimas, Frankfurtas prie Maino, Verlag Recht und Wirtschaft, 2008, p. 41, 16 punkte teigia, kad licencija taip pat gali būti suteikta dėl specialių taikomųjų įgūdžių (*know-how*). Vokietijos *Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte* (Įstatyme dėl autorių ir gretutinių teisių) licencijos sutartys tiesiogiai nėra minimos, tačiau jo 31 straipsnyje reglamentuojamas naudojimosi teisių suteikimas (*Einräumung von Nutzungsrechten*). Vis dėlto Vokietijos teisės doktrinoje sąvoka „licencija“ sutinkama ir, pavyzdžiui, autorių teisių srityje; žr., pavyzdžiui, H. Schack „Urheber und Urhebervertragsrecht“, 2-asis leidimas, Tiubingenas, Mohr Siebeck, 2001, p. 245, 539 ir 540 punktus.

39 — Licencijos sutartys dėl autorių teisių reguliuojamos, pavyzdžiui, Čekijos ir Airijos teisėje (žr. atitinkamai 33 ir 37 išnašas).

40 — Žr., pavyzdžiui, Slovėnijos ir Prancūzijos teisę (žr. atitinkamai 34 ir 36 išnašas).

41 — Pavyzdžiui, kiek tai susiję su autorių teisėmis, 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230) 30 konstatuojamoje dalyje teigiama, kad, nepažeidžiant atitinkamų nacionalinių autorių ir gretutinių teisių įstatymų, šioje direktyvoje nurodytos teisės gali būti perduodamos, perleidžiamos arba suteikiamos sutartinėmis licencijomis. 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 11, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 146) 22 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad gali būti suteikiama licencija naudotis Bendrijos prekių ženklu visoms ar daliai prekių ar paslaugų, kurioms šis ženklas yra įregistruotas, taip pat visoje Bendrijoje arba jos dalyje; licencija gali būti išimtinė arba neišimtinė. Būsimajame reglamente dėl Bendrijos patento taip pat bus nuostatų dėl licencijos sutarčių. Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento dėl Bendrijos patento (COM (2000) 412 galutinis) 19 straipsnyje įtvirtinta, kad Bendrijos patentas gali būti visas arba iš dalies licencijuojamas visoje Bendrijos teritorijoje arba jos dalyje ir kad licencija gali būti išimtinė arba neišimtinė.

42 — Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPs sutartis). TRIPs sutarties 21 straipsnyje numatyta, kad valstybės narės gali įtvirtinti prekių ženklų licencijavimo sąlygas, tačiau, *inter alia*, 28 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad patentų turėtojai turi teisę sudaryti licencijos sutartis. Susitarimo elektroninę versiją gali rasti http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips.pdf.

43 — 1973 spalio 5 d. Europos patentų išdavimo konvencijos (Europos patentų konvencija, EPK) tekstas su pakeitimais, padarytais 1991 m. gruodžio 17 d. EPK 63 straipsnio pakeitimo aktu ir Europos patentų organizacijos administracinės tarybos 1978 m. gruodžio 21 d., 1994 m. gruodžio 13 d., 1995 m. spalio 20 d., 1996 m. gruodžio 5 d., 1998 m. gruodžio 10 d. ir 2005 m. spalio 27 d. sprendimais, kuris apima laikinai taikomas 2000 m. lapkričio 29 d. EPK pakeitimo akto nuostatas. EPK 73 straipsnyje reglamentuojamas sutartinis patentų licencijavimas ir nustatoma, kad Europos patento paraiška gali būti licencijuojama visoje nurodytų Susitariančiųjų Valstybių teritorijoje ar tam tikroje jos dalyje. Konvencijos teksto elektroninę versiją galima rasti http://www.epo.org/patents/law/legal-texts/html/epc/1973/e/ma1.html.

51. Iš minėtų teisės aktų ir iš teisės doktrinos galima spręsti, kad licencijos sutartis yra abipusiškumu grindžiama sutartis, kuria iš esmės licencijos davėjas suteikia licencijos gavėjui teisę naudotis tam tikra intelektinės nuosavybės teise, o mainais už tai licencijos gavėjas sumoka davėjui licencijos mokestį. Suteikdamas licenciją davėjas leidžia licencijos gavėjui vykdyti veiklą, kuri, nesant licencijos, būtų intelektinės nuosavybės teisių pažeidimas[44]. Licencija gali būti įvairiais būdais ribojama, o konkrečiai – ji gali būti išimtinė arba neišimtinė, taip pat gali būti apribota geografine teritorija, laiko atžvilgiu arba taikymo metodu[45].

sutarčių[47]. Kai kur literatūroje ji aprašoma kaip sutartis *sui generis*[48]. Ginčo nagrinėjamoje byloje atveju pirmaeilę svarbą turi licencijos sutarties ir nuomos sutarties skirtumai. Šiuos skirtumus plačiau aptarsiu toliau, nagrinėdama klausimą, ar licencijos sutartis gali būti sutartis dėl paslaugų teikimo[49].

2. Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos aiškinimas

52. Dėl licencijos sutarties teisinio pobūdžio teisės doktrinos atstovai įvairiose valstybėse narėse teigia, kad tai yra savarankiška sutartis[46], kurią reikia skirti nuo kitų

53. Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antroje įtraukoje nustatyta, kad teikiant paslaugas atitinkamos prievolės vykdymo vieta yra valstybėje narėje,

44 — Žr., pavyzdžiui, teisės doktrinoje G. Tritton ir kt. „Intellectual Property in Europe“, Londonas, Sweet & Maxwell, 2008, p. 677, 7-047 punktą; L. Bently ir B. Sherman „Intellectual Property Law“, 2-asis leidimas, Niujorkas, Oxford University Press, 2004, p. 254 ir 950.

45 — Žr. L. Bently ir B. Sherman „Intellectual Property Law“, 2-asis leidimas, Niujorkas, Oxford University Press, 2004, p. 950. Dėl galimų skirtingų apribojimų žr. Prancūzijos teisės doktrinoje Y. Marcellin „Le Droit Français de la Propriété Intellectuelle“, Paryžius, Cedat, 1999, p. 434 ir paskesni.

46 — Žr. Austrijos teisės doktrinoje G. Kucsko „Geistiges Eigentum. Markenrecht, Musterrecht, Patentrecht, Urheberrecht“, Viena, Manz, 2003, p. 929. Žr. Vokietijos teisės doktrinoje R. Busse (leid.) „Patentgesetz. Unter Berücksichtigung des Europäischen Patentübereinkommens, des Gemeinschaftspatentübereinkommens und des Patentzusammenarbeitsvertrags. Kommentar“, Berlynas, Niujorkas, De Gruyter, p. 297, 53 punktą; H. Stumpf ir M. Groß „Der Lizenzvertrag“, 8-asis leidimas, Frankfurtas prie Maino, Verlag Recht und Wirtschaft, 2008, p. 42 ir 43, 19 punktą. Žr. Slovėnijos teisės doktrinoje K. Podobnik, M. Juhart ir N. Plavšak (leid.) „Obligacijski zakonik (posebni del) s komentarjem“, Liubliana, GV založba, 2004, 704 straipsnio komentarą, p. 62.

47 — Austrijos teisės doktrinoje, G. Kucsko „Geistiges Eigentum. Markenrecht, Musterrecht, Patentrecht, Urheberrecht“, Viena, Manz, 2003, p. 930, teigiama, kad licencijos sutartį reikia skirti nuo sutarties dėl specialių *know-how* perdavimo ir nuo frančizės sutarties. Vokietijos teisės doktrinoje, H. Stumpf ir M. Groß „Der Lizenzvertrag“, 8-asis leidimas, Frankfurtas prie Maino, Verlag Recht und Wirtschaft, 2008, p. 42–45, 20–24 punktai, teigiama, kad licencijos sutartį reikia skirti nuo pirkimo–pardavimo sutarčių, įmonių sutarčių ir nuomos sutarčių. Žr. Slovėnijos teisės doktrinoje K. Podobnik, M. Juhart ir N. Plavšak (leid.) „Obligacijski zakonik (posebni del) s komentarjem“, Liubliana, GV založba, 2004, 704 straipsnio komentarą, p. 62.

48 — Žr., pavyzdžiui, Vokietijos teisės doktrinoje R. Schulte „Patentgesetz mit Europäischem Patentübereinkommen. Kommentar auf der Grundlage der deutschen und europäischen Rechtsprechung“, Kelnas, Berlynas, Bona, Miunchenas, Carl Heymanns Verlag, 1994, p. 219, 16 punktą; žr. Austrijos teisės doktrinoje G. Kucsko „Geistiges Eigentum. Markenrecht, Musterrecht, Patentrecht, Urheberrecht“, Viena, Manz, 2003, p. 929; žr., pavyzdžiui, Austrijos teismų praktikoje *Oberster Gerichtshof* sprendimą OGH 15.10.2002, 4Ob 209/02t.

49 — Žr. šios išvados 66 punktą.

kurioje paslaugos buvo suteiktos arba turėtų būti teikiamos pagal sutartį. Taigi ši nuostata neapibrėžia „paslaugų“ sąvokos; aiškindamas Reglamentą Nr. 44/2001 Teisingumo Teismas taip pat iki šiol jos nėra išaiškinęs.

54. Iš pradžių norėčiau pasakyti, kad „paslaugų“ sąvoką Reglamento Nr. 44/2001 kontekste reikia aiškinti savarankiškai, nesiremiant ta reikšme, kuri jai teikiama valstybių narių teisės sistemose. Šiuo tikslu, siekiant užtikrinti vienodą jos taikymą visose[50] valstybėse narėse[51], atskaitos tašku būtina laikyti bendrą reglamento struktūrą ir jo tikslus. Be to, turėčiau pažymėti, kad iš esmės pritariu šalių argumentams nagrinėjamoje byloje, jog „paslaugų“ sąvoką Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antroje įtraukoje reikia aiškinti plačiai[52], tačiau būtina užtikrinti, kad ši sąvoka atitiktų bendrą Reglamento Nr. 44/2001 struktūrą ir jo tikslus.

55. Pagrindinis Reglamento Nr. 44/2001 aiškinimo kriterijus turėtų būti tęstinumas su Briuselio konvencija. Pagal šios konvencijos 5 straipsnio 1 punktą konkrečiai nereguliuojama jurisdikcija sutarčių dėl paslaugų teikimo atveju ir dėl šios priežasties šios nuostatos aiškinimas negali būti pagrindas aiškinti „paslaugų“ sąvoką Reglamento Nr. 44/2001 kontekste. Tačiau Briuselio konvencijoje sutarties dėl paslaugų teikimo sąvoka buvo vartojama 13 straipsnio 3 punkte, kur buvo reglamentuojama jurisdikcija bylose,

50 — Kaip nustatyta Reglamento Nr. 44/2001 21 konstatuojamojoje dalyje, pagal Europos Sąjungos sutarties ir Europos bendrijos steigimo sutarties Protokolo dėl Danijos pozicijos 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šį reglamentą, todėl neprivalo jo laikytis ir jis neturi būti jai taikomas. Pagal Reglamento Nr. 44/2001 22 konstatuojamąją dalį Briuselio konvencija ir toliau lieka galioti santykiams tarp Danijos ir valstybių narių, kurios privalo laikytis šio reglamento.

51 — Remiantis teismų praktika dėl Briuselio konvencijos, į kurią, vadovaudamiesi tęstinumo principu, taip pat turime atsižvelgti, aiškindami Reglamentą Nr. 44/2001, galima spręsti, kad šiame reglamente vartojamas sąvokas reikia aiškinti savarankiškai. Žr., pavyzdžiui, 1978 m. birželio 21 d. Sprendimo *Bertrand*, 150/77, Rink. p. 1431, 14–16 punktus; 1993 m. sausio 19 d. Sprendimo *Shearson Lehman Hutton*, C-89/91, Rink. p. I-139, 13 punktą; 1997 m. liepos 3 d. Sprendimo *Benincasa*, C-269/95, Rink. p. I-3767, 12 punktą; 2002 m. liepos 11 d. Sprendimo *Gabriel*, C-96/00, Rink. p. I-6367, 37 punktą ir 2005 m. sausio 20 d. Sprendimo *Engler*, C-27/02, Rink. p. I-481, 33 punktą. Žr. taip pat 2008 m. rugsėjo 11 d. mano išvados *Ilsinger*, C-180/06 (byla šiuo metu nagrinėjama Teisingumo Teisme) 54 punktą.
Teisės doktrinoje dėl savarankiško Reglamente Nr. 44/2001 vartojamų sąvokų aiškinimo žr., pavyzdžiui, R. Geimer ir R. A. Schütze „Europäisches Zivilverfahrensrecht. Kommentar zur EuGVVO, EuEheVO, EuZustellungsVO, zum Lugano-Übereinkommen und zum nationalen Kompetenz- und Anerkennungsrecht“, Miunchenas, Beck, 2004, p. 176, kur R. Geimer pabrėžia, kad „paslaugų“ sąvoka Bendrijos teisėje turi būti aiškinama vienodai, nepaisant *lex causae*, taigi ir sutarčiai taikytinos teisės. Žr. taip pat H. Gaudemet-Tallon „Compétence et exécution des jugements en Europe. Règlement n°44/2001, Conventions de Bruxelles et de Lugano“, 3-iasis leidimas, Paryžius, Librarie générale de droit et de jurisprudence, 2002, p. 148.

52 — Teisės doktrinos atstovai taip pat linkę „paslaugų“ sąvoką aiškinti plačiai. Žr., pavyzdžiui, H.-W. Micklitz ir P. Rott „Vergemeinschaftung des EuGVÜ in der Verordnung (EG) Nr. 44/2001“, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, Nr. 11/2001, p. 328; R. Geimer „Europäisches Zivilverfahrensrecht. Kommentar zur EuGVVO, EuEheVO, EuZustellungsVO, zum Lugano-Übereinkommen und zum nationalen Kompetenz- und Anerkennungsrecht“, R. Geimer ir R. A. Schütze, Miunchenas, Beck, 2004, p. 176; T. Rauscher (leid.) „Europäisches Zivilprozeßrecht. Kommentar“, 2-asis leidimas, Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2006, p. 179, 49 punktą; P. Mankowski „Brussels I Regulation“, U. Magnus ir P. Mankowski (leid.), Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2007, p. 131, 90 punktą; H. Gaudemet-Tallon „Compétence et exécution des jugements en Europe. Règlement n°44/2001, Conventions de Bruxelles et de Lugano“, 3-iasis leidimas, Paryžius, Librarie générale de droit et de jurisprudence, 2002, p. 148.

susijusiose su vartotojų sudarytomis sutartimis dėl paslaugų teikimo[53], taigi pastarosios nuostatos aiškinimas galėtų būti tinkamas pagrindas aiškinti Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktą[54]. Vis dėlto aiškindamas šią Briuselio konvencijos nuostatą Teisingumo Teismas taip pat nepateikė aiškaus „paslaugų“ sąvokos apibrėžimo[55].

56. Kadangi iki šiol Teisingumo Teismas nėra išaiškinęs „paslaugų“ sąvokos, tai, norint ją išaiškinti, atskaitos tašku būtina pasirinkti, visų pirma, įprastą šios sąvokos reikšmę ir, antra, pritaikyti analogiją su kitais teisės aktais.

a) Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos sąvokos „paslaugos“ abstraktus apibrėžimas

57. Mano nuomone, apibrėžiant „paslaugų“ sąvoką, lemiamą reikšmę turi du aspektai. Visų pirma, įprasta „paslaugų“ sąvokos reikšmė reikalauja, kad paslaugą teikiantis asmuo vykdytų tam tikrą veiklą; taigi paslaugų teikimas reikalauja tam tikros paslaugą teikiančio asmens veiklos arba aktyvaus jo elgesio[56]. Antra, kaip matysime iš analogijos su šios sąvokos apibrėžimu pirminėje teisėje[57], paslaugos iš esmės turi būti teikiamos už užmokestį. Bet kuriuo atveju reikia turėti omenyje, kad nagrinėjamos sąvokos abstraktus apibrėžimas leidžia mums nustatyti tik jos išorines ribas; kiekvieno ginčo atveju dar reikės atskirai nuspręsti, ar tam tikra veikla patenka į „paslaugų“ sąvokos taikymo sritį.

53 — Jei konkrečiau, Briuselio konvencijos 13 straipsnio 3 punkte numatyta, kad bylose dėl sutarties, kurią sudaro vartotojai, jurisdikcija nustatoma vadovaujantis konvencijos skirsniu, reglamentuojančiu jurisdikciją, susijusią su vartotojų sutartimis, jeigu tokia sutartis „nėra sutartis dėl prekių tiekimo ar *paslaugų* teikimo ir a) prieš sudarant sutartį vartotojo gyvenamosios vietos valstybėje jam buvo pateiktas specialus siūlymas arba buvo vykdoma reklama, ir b) vartotojas šioje valstybėje ėmėsi sutarčiai sudaryti būtinų veiksmų“. Paryškinta mano.

54 — T. Rauscher (leid.) „Europäisches Zivilprozeβrecht. Kommentar“, 2-asis leidimas, Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2006, p. 179, 49 punkte pažymima, kad į Briuselio konvencijos 13 straipsnio 3 punkte vartojamos „paslaugos (paslaugų)“ sąvokos aiškinimą taip pat galima atsižvelgti, aiškinant tą pačią Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio sąvoką.

55 — Paprašytas išaiškinti Briuselio konvencijos 13 straipsnio 3 punktą,pavyzdžiui, sprendimo *Gabriel* (minėto 51 išnašoje) 38–40 ir 47–51 punktuose ir sprendimo *Engler* (minėto 51 išnašoje) 34 punkte Teisingumo Teismas nurodė būtinas šios nuostatos taikymo sąlygas, tačiau minėti sprendimai yra susiję ne su paslaugų teikimu, o su prekių tiekimu.

56 — P. Mankowski „Brussels I Regulation“, U. Magnus ir P. Mankowski (leid.), Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2007, p. 131, 90 punktas; G. Cavalier „Un contrat de concession exclusive n'est ni un contrat de vente ni une fourniture de services au sens de l'article 5, paragraphe 1, b) du règlement „Bruxelles I““, *Revue Lamy Droit des Affaires*, Nr. 19/2007, p. 71. Šiuo požiūriu taip pat galime išvesti analogiją su Konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, pateiktos pasirašyti Romoje 1980 m. birželio 19 d. (Romos konvencija) (OL L 266, p. 1) 5 straipsnio aiškinimu; dėl šio straipsnio aiškinimo D. Czernich, H. Heiss ir K. Nemeth „EVÜ – Das Europäische Schuldvertragsübereinkommen: Übereinkommen über das auf vertragliche Schuldverhältnisse anzuwendende Recht. Kommentar“, Viena, Orac, 1999, teigia, kad, Vokietijos teismų nuomone, šiame straipsnyje minimas „paslaugas“ sudaro su veikla susijusios paslaugos („tätigkeitsbezogene Leistungen“).

57 — Žr. šios išvados 61 punktą.

58. Manau, kad, remiantis pirmesniame punkte apibūdintu abstrakčiu „paslaugų“ sąvokos apibrėžimu, galima nustatyti, jog licencijos sutarties negalima apibūdinti kaip sutarties dėl paslaugų teikimo Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos prasme. Nors licencija suteikiama už užmokestį, licencijos davėjas šiame kontekste nevykdo jokios veiklos, kurią sudarytų aktyvus elgesys. Jis leidžia licencijos gavėjui naudotis intelektinės nuosavybės teise, kuri yra licencijos objektas; iš licencijos davėjo reikalaujamą aktyvų elgesį sudaro licencijos sutarties pasirašymas ir tai, jog sudaromos galimybės gauti su licencija susijusį objektą fiziškai, kad šį objektą būtų galima naudoti. Mano nuomone, šių veiksmų negalima apibūdinti kaip „paslaugos“. Taigi licencijos suteikimas negali būti laikomas „paslauga“ Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos prasme.

59. Išeinant už abstraktaus apibrėžimo ribų ir norint tiksliau apibrėžti Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antroje įtraukoje vartojamą „paslaugų“ sąvoką, taip pat būtina atsižvelgti į analogiją su ta reikšme, kuri šiai sąvokai teikiama pirminėje teisėje paslaugų teikimo laisvės kontekste, ir teisės aktų, priimtų teisminio bendradarbiavimo civilinėse bylose srityje, aiškinimo abipuses pasekmes; kartu taip pat būtina paaiškinti, kodėl negalima išvesti analogijos su šios sąvokos apibrėžimu Bendrijos pridėtinės vertės mokesčio teisėje.

b) Dalinė analogija su paslaugų apibrėžimu pirminėje teisėje

60. Kad gautume tikslesnį Reglamento Nr. 44/2001 sąvokos „paslaugos“ apibrėžimą, galime pradėti nuo analogijos su šios sąvokos apibrėžimu pirminėje teisėje laisvės teikti paslaugas srityje, nors kartu reikia turėti omenyje, kad, mano nuomone, pastarojo apibrėžimo negalima besąlygiškai pritaikyti Reglamentui Nr. 44/2001[58]. Aiškinant Reglamentą Nr. 44/2001, kuris pagal savo turinį yra tarptautinės privatinės teisės šaltinis, pirmenybę visada reikia teikti bendrai šio reglamento struktūrai ir tikslams.

61. Paslaugų teikimo laisvės kontekste EB 50 straipsnio pirmojoje pastraipoje paslaugos apibrėžiamos kaip „tokios paslaugos, kurios paprastai yra teikiamos už užmokestį ir kurių nereglamentuoja nuostatos dėl prekių, kapitalo ir asmenų judėjimo laisvės“. EB 50 straipsnio antrojoje pastraipoje minimos tik tam tikros bendros

58 — Žr. šiuo požiūriu T. Rauscher (leid.) „Europäisches Zivilprozeβrecht. Kommentar“, 2-asis leidimas, Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2006, p. 178 ir 179, 49 punktą; D. Czernich „Europäisches Gerichtsstands- und Vollstreckungsrecht EuGVO und Lugano-Übereinkommen. Kurzkommentar“, D. Czernich, G. E. Kodek ir S. Tiefenthaler, 2-asis leidimas, Viena, LexisNexis ARD ORAC, 2003, p. 74 ir 75, 39 punktą. P. Mankowski „Brussels I Regulation“, U. Magnus ir P. Mankowski (leid.), Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2007, p. 130, 89 punkte teigia, kad jeigu iš bendros Reglamento Nr. 44/2001 sistemos neišplaukia kitaip, „paslaugų“ sąvokos taikymo sritis turi būti aiškinama lygiai taip pat kaip ir laisvės teikti paslaugas kontekste.

paslaugų kategorijos (pramoninio pobūdžio veikla, komercinio pobūdžio veikla, amatininkų veikla, laisvųjų profesijų veikla), tačiau Teisingumo Teismas šią sąvoką yra išaiškinęs labai plačiai[59]. Kaip savo pastabose pažymėjo šalys, sprendime *Ciola* Teisingumo Teismas išplėtė „paslaugų“ sąvoką, kad ji apimtų prieplaukų nuomą laivų savininkams, gyvenantiems kitose valstybėse narėse[60], o sprendime *Cura Anlagen* – transporto priemonių nuomą kitose valstybėse narėse įsisteigusioms įmonėms[61].

62. Mano nuomone, dėl daugelio priežasčių šio plataus „paslaugų“ sąvokos apibrėžimo, kylančio iš pirminės teisės, nagrinėjamoje byloje negalima besąlygiškai perkelti identiškai sąvokai, vartojamai Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antroje įtraukoje.

63. Visų pirma, kaip teisingai pažymėjo Vokietijos vyriausybė, priežastis, dėl kurios „paslaugų“ sąvokos apibrėžimas pirminėje teisėje yra toks platus, – noras į šią sąvoką sutalpinti kuo daugiau veiklos sričių ir taip prisidėti prie pastangų sukurti bendrąją rinką[62]. Vis dėlto tokios platų aiškinimą pateisinančios priežasties negalima pritaikyti aiškinant Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką, nes sutartys, kurios nėra apibrėžtos kaip sutartys dėl paslaugų teikimo, gali būti klasifikuojamos kaip sutartys dėl prekių pardavimo šios nuostatos pirmos įtraukos prasme arba sutartys, kurioms jurisdikcija nustatoma pagal reglamento 5 straipsnio 1 punkto a papunktį. Be abejo, kaip nustatyta Reglamento Nr. 44/2001 2 konstatuojamojoje dalyje, bendras šio reglamento tikslas – prisidėti prie sklandaus vidaus rinkos veikimo, suvienodinant nuostatas dėl jurisdikcijos civilinėse ir komercinėse bylose, tačiau plačiai aiškindami Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antroje įtraukoje įtvirtintą „paslaugų“ sąvoką, šio tikslo greičiau nepasieksime.

64. Antra, skirtingai nuo „paslaugų“ sąvokos pirminėje teisėje, ta pati sąvoka, vartojama Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antroje įtraukoje, negali apimti nekilnojamojo turto nuomos, nes pagal šio reglamento 22 straipsnio 1 dalį teismo procesai dėl nekilnojamojo turto nuomos

59 — Ši sąvoka apima, pavyzdžiui, medicinos ir sveikatos priežiūros paslaugas (2001 m. liepos 12 d. Sprendimas *Smits ir Peerbooms*, C-157/99, Rink. p. I-5473 ir 1991 m. spalio 4 d. Sprendimas *Society for the Protection of Unborn Children Ireland*, C-159/90, Rink. p. I-4685), finansines paslaugas (1995 m. gegužės 10 d. Sprendimas *Alpine Investments*, C-384/93, Rink. p. I-1141), draudimo paslaugas (1998 m. balandžio 28 d. Sprendimas *Safir*, C-118/96, Rink. p. I-1897), sporto veiklą (2000 m. balandžio 11 d. Sprendimas *Deliège ir Pacquée*, sujungtos bylos C-51/96 ir C-191/97, Rink. p. I-2549), loterijas (1994 m. kovo 24 d. Sprendimas *Schindler*, C-275/92, Rink. p. I-1039; 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Gambelli ir kiti*, C-243/01, Rink. p. I-13031 ir 2007 m. kovo 6 d. Sprendimas *Placanica ir kiti*, sujungtos bylos C-338/04, C-359/04 ir C-360/04, Rink. p. I-1891), televizijos signalų perdavimą (1974 m. balandžio 30 d. Sprendimas *Sacchi*, 155/73, Rink. p. 409), reklamą (1997 m. liepos 9 d. Sprendimas *De Agostini ir TV-Shop*, sujungtos bylos C-34/95–C-36/95, Rink. p. I-3843) ir kitas paslaugas.

60 — Sprendimas minėtas 5 išnašoje.

61 — Sprendimas minėtas 5 išnašoje.

62 — Žr., pavyzdžiui, literatūroje D. Czernich „Europäisches Gerichtsstands- und Vollstreckungsrecht EuGVO und Lugano-Übereinkommen. Kurzkommentar“, D. Czernich, G. E. Kodek ir S. Tiefenthaler, 2-asis leidimas, Viena, LexisNexis ARD ORAC, 2003, p. 74 ir 75, 39 punktą.

patenka į išimtinę valstybės narės, kurioje yra turtas, teismų jurisdikciją, išskyrus nekilnojamojo turto nuomą laikinam privačiam naudojimui ne ilgesnį kaip šešių mėnesių iš eilės laikotarpį; pastaruoju atveju jurisdikciją taip pat turi valstybės narės, kurioje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismai[63]. Taigi, kiek tai susiję su turto nuoma, jurisdikcijos niekada nebus galima nustatyti pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrą įtrauką. Savo rašytinėse pastabose šalys nurodo sprendimą *Ciola*[64], kuriame Teisingumo Teismas paslauga pripažino prieplaukų nuomą. Tokią nuomą galima vertinti taip pat kaip ir nekilnojamojo turto nuomą, taigi negalima daryti analogijos tarp nagrinėjamos bylos ir sprendimo *Ciola*.

65. Kalbėdama apie analogiją tarp įvairių „paslaugų“ sąvokos reikšmių pirminėje teisėje ir Reglamente Nr. 44/2001, toliau turiu pažymėti, kad šalys taip pat nurodo sprendimą *Cura Anlagen*[65], kuriame Teisingumo Teismas transporto priemonių nuomą įmonėms iš kitų valstybių narių taip pat priskyrė prie „paslaugų“ laisvės teikti paslaugas prasme; taigi šis sprendimas buvo susijęs su prekių nuoma. Šiuo aspektu norėčiau pažymėti, kad klausimu, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, nėra siekiama nustatyti, ar prekių nuoma gali būti „paslauga“ Reglamento Nr. 44/2001 prasme. Tačiau, netgi darant prielaidą, kad prekių nuoma gali būti klasifikuojama kaip „paslauga“ Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos prasme, tai dar savaime nereiškia, kad licencijos suteikimas taip pat turi patekti į šios sąvokos taikymo sritį. Iš tiesų akivaizdu, kad tarp tokios rūšies nuomos sutarties, kaip apibūdintoji, ir licencijos sutarties yra didelių teisinių skirtumų, todėl licencijos sutarties vertinimas negali būti visiškai identiškas nuomos sutarties vertinimui.

66. Žvelgiant iš civilinės teisės pozicijų, licencijos sutartis yra savarankiška sutartis, o ne tik

63 — Pagal Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 dalį „teismo procesuose, kurių objektas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą arba nekilnojamojo turto nuoma, valstybės narės, kurioje yra turtas, (teismai turi išimtinę jurisdikciją)“; tačiau „teismo procesuose, kurių objektas yra nekilnojamojo turto nuoma laikinam privačiam naudojimui ne ilgesniam kaip šešių mėnesių iš eilės laikotarpiui, valstybės narės, kurioje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismai taip pat turi jurisdikciją, jeigu nuomininkas yra fizinis asmuo ir jeigu nuomojamos nuosavybės savininko ir nuomininko nuolatinė gyvenamoji vieta yra toje pačioje valstybėje narėje“.

64 — Minėtas 5 išnašoje.

65 — Minėtas 5 išnašoje.

nuomos sutarčių porūšis[66]. Šių dviejų rūšių sutarčių skirtumų pradžia – jų dalykas. Prekių nuomos sutarties dalykas yra kilnojamas daiktas, o licencijos sutarties dalykas – intelektinės nuosavybės teisė. Taigi licencijos sutartis skiriasi nuo nuomos sutarties daugiausia tuo, kad licencija tuo pat metu gali būti suteikta keliems tarpusavyje nesusijusiems asmenims[67], kurie gali būti geografiškai skirtingose vietose ir kurie gali naudoti licencijos dalyką vienu metu. Prekių nuomos atveju tai yra neįmanoma. Vienintelė sutarties rūšis, kurią, kiek tai susiję su teisinėmis pasekmėmis, galima būtų prilyginti nuomai, – išimtinė licencija. Pagal išimtinę licenciją licencijos davėjas suteikia licencijos gavėjui teisę į konkrečią intelektinės nuosavybės teisę ir įsipareigoja nesuteikti licencijos nė vienam kitam asmeniui ir pats nenaudoti minėtos teisės[68]. Vis dėlto tai nepateisina minėto požiūrio taikymo visoms licencijos sutartims. Taigi negalėjimas išvesti tiesioginės analogijos tarp licencijos sutarties ir nuomos sutarties yra dar vienas argumentas, kad licencijos sutarties negalima priskirti prie sutarčių dėl „paslaugų“ teikimo Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos prasme.

c) Reglamento Nr. 44/2001 ir Romos I reglamento vienodo aiškinimo svarba

67. Apibrėžiant „paslaugų“ sąvoką, reikia turėti omenyje, kad tas aiškinimas, kurį Teisingumo Teismas dėl šios sąvokos pateiks nagrinėjamoje byloje, turės poveikį apibrėžiant tą pačią sąvoką, vartojamą Reglamento Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės[69] (toliau – Romos I reglamentas) kontekste. Šio reglamento 7 konstatuojamojoje dalyje teigiama, kad „šio regla-

66 — Žr. Austrijos teisės doktrinoje G. Kucsko „Geistiges Eigentum. Markenrecht, Musterrecht, Patentrecht, Urheberrecht“, Viena, Manz, 2003, p. 929, kur teigiama, kad licencijos sutartis yra *sui generis* sutartis. Žr. panašiai Slovėnijos teisės doktrinoje K. Podobnik „Obligacijski zakonik (posebni del) s komentarjem“, M. Juhart ir N. Plavšak (leid.), Liubliana, GV založba, 2004, 704 straipsnio komentarą, p. 62. Žr. dėl savarankiško licencijos sutarčių pobūdžio Vokietijos teisės doktrinoje R. Busse (leid.) „Patentgesetz. Unter Berücksichtigung des Europäischen Patentübereinkommens, des Gemeinschaftspatentübereinkommens und des Patentzusammenarbeitsvertrags. Kommentar“, Berlynas, Niujorkas, De Gruyter, p. 297, 53 punktą; H. Stumpf ir M. Groβ „Der Lizenzvertrag“, 8-asis leidimas, Frankfurtas prie Maino, Verlag Recht und Wirtschaft, 2008, p. 42 ir 43, 19 punktą. Taip pat norėčiau pažymėti, kad iš Europos civilinio kodekso tyrėjų grupės parengto techninio dokumento „Europos prekių nuomos teisės principai“ (*Principles of European Law on Lease of Goods*) matyti, kad suteikiant teisę naudoti intelektinę nuosavybę nuostatos dėl nuomos sutarčių netaikomos. Žr. šiuo požiūriu K. Lilleholt ir kiti „Principles of European Law. Study Group on a European Civil Code. Lease of Goods (PEL LG)“, Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2008, p. 108, kur teigiama, kad šių principų nuostatas visai įmanoma taikyti išnuomojant konkretų knygos ar DVD leidimą, tačiau jos neturi nieko bendra su klausimais dėl intelektinės nuosavybės teisių.

67 — Žr. Vokietijos teisės doktrinoje H. Stumpf ir M. Groβ „Der Lizenzvertrag“, 8-asis leidimas, Frankfurtas prie Maino, Verlag Recht und Wirtschaft, 2008, p. 44, 23 punktą. Žr. iš Slovėnijos teisės doktrinos K. Podobnik „Obligacijski zakonik (posebni del) s komentarjem“, M. Juhart ir N. Plavšak (leid.), Liubliana, GV založba, 2004, 704 straipsnio komentarą, p. 62.

68 — Žr. šiuo požiūriu L. Bently ir B. Sherman „Intellectual Property Law“, 2-asis leidimas, Niujorkas,Oxford University Press, 2004, p. 255 ir 950.

69 — 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I) (OL L 177, p. 6).

mento materialinė taikymo sritis ir nuostatos“ turėtų atitikti Reglamentą Nr. 44/2001. Toliau Romos I reglamento 17 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad „kiek susiję su taikytina teise, kai ji (sutarties šalių yra) nepasirinkta, sąvokos „paslaugų teikimas“ ir „prekių pardavimas“ turėtų būti aiškinamos taip pat, kaip taikant Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 5 straipsnį, kiek tas reglamentas taikomas prekių pardavimui ir paslaugų teikimui“.

68. Taigi aiškindamas Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos sąvoką „paslaugos“ Teisingumo Teismas turės vengti jai suteikti tokią reikšmę, kuri prieštarautų Romos I reglamento reikšmei ir tikslui.

69. Kaip savo pastabose pažymėjo Vokietijos vyriausybė, Romos I reglamento priėmimo istorija rodo, kad pradinio pasiūlymo 4 straipsnio 1 dalyje, reglamentuojančioje teisę, taikytiną šalims nepasirinkus sutarties teisės, buvo ne tik b punktas, skirtas paslaugų teikimo sutartį reglamentuojančiai teisei nustatyti, bet ir f punktas, pagal kurį nustatoma sutartį, susijusią su intelektinės ar pramoninės nuosavybės teisėmis, reglamentuojanti teisė[70]. Iš *travaux préparatoires* matyti, kad f punktas buvo neįtrauktas į galutinę Romos I reglamento versiją, ne todėl, kad šias sutartis buvo būtina priskirti prie sutarčių dėl paslaugų teikimo, o todėl, kad Taryboje nebuvo vieningo sutarimo, kuri sutarties šalis turi pareigą teikti šios rūšies sutartį charakterizuojančią paslaugą[71]. Todėl jeigu, aiškinant Reglamento Nr. 44/2001 sąvoką „paslaugos“, licencijų suteikimas būtų įtrauktas į šios sąvokos taikymo sritį, tai prieštarautų tos pačios sąvokos, vartojamos Romos I reglamente, reikšmei ir tikslui. Todėl tai yra dar vienas argumentas, patvirtinantis, kad licencijos sutartys nėra sutartys dėl „paslaugų“ teikimo Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos prasme.

70 — Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I) (COM (2005) 650 galutinis); žr. Komisijos pasiūlymo 4 straipsnio 1 dalies f punktą, kuris buvo suformuluotas taip: „sutartį, susijusią su intelektinės ar pramoninės nuosavybės teisėmis, reglamentuoja šalies, kurioje šias teises perduodantis ar perleidžiantis asmuo turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė“.

71 — Per Romos I reglamento priėmimo procedūrą kartu su Komisijos pasiūlymu dar buvo svarstomi Švedijos delegacijos pasiūlymas, kuriame buvo atsižvelgta į teisių naudoti intelektinę nuosavybę suteikimo teritorinį elementą (žr. 2007 m. sausio 25 d. Tarybos dokumentą Nr. 5460/07), ir pirmininkaujančiosios valstybės pasiūlymas, pagal kurį numatytas kompromisas tarp Švedijos pasiūlymo ir Komisijos pasiūlymo (žr. 2007 m. kovo 2 d. Tarybos dokumentą Nr. 6935/07). Galiausiai buvo nuspręsta pasiūlymo dėl reglamento 4 straipsnio 1 dalies f punktą išbraukti (žr. 2007 m. balandžio 17 d. Tarybos dokumentą Nr. 8229/07). Žr. taip pat 2007 m. lapkričio 21 d. Europos Parlamento pranešimą (A6-450/2007) dėl pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I), kuriame Europos Parlamentas pasiūlė išbraukti pasiūlymo 4 straipsnio 1 dalies f punktą. Atsižvelgdama į sutarčių dėl intelektinės nuosavybės įvairovę ir sunkumus nustatant sutarties šalį, turinčią vykdyti sutartį charakterizuojančią paslaugą, Makso Planko lyginamosios konstitucinės ir tarptautinės privatinės teisės instituto (*Max Planck Institute for Comparative and International Private Law*) tyrėjų grupė taip pat pasiūlė išbraukti siūlomo reglamento 4 straipsnio 1 dalies f punktą; žr. Makso Planko lyginamosios konstitucinės ir tarptautinės privatinės teisės instituto straipsnį „Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on the law applicable to contractual obligations (Rome I)“, *RabelsZ*, Nr. 2/2007, p. 265.

d) Analogijos su paslaugų apibrėžimu pagal Bendrijos teisės aktus dėl pridėtinės vertės mokesčio negalimumas

70. Mano nuomone, skirtingai nei teigia ieškovai pagrindinėje byloje ir Komisija, dėl kelių priežasčių „paslaugų“ sąvokos apibrėžimo Bendrijos direktyvose dėl pridėtinės vertės mokesčio negalima pritaikyti tai pačiai sąvokai, esančiai Reglamente Nr. 44/2001.

71. Visų pirma, akivaizdu, kad šios sąvokos apibrėžimas, vartojamas direktyvose dėl pridėtinės vertės mokesčio, yra negatyvus ir pagal savo pobūdį labai platus. Šeštosios direktyvos[72] 6 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje ir Direktyvos 2006/112[73] 24 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad paslaugų teikimą sudaro bet kuris „sandoris, kuris nėra prekių tiekimas“. Taigi šiose direktyvose apmokestinamais sandoriais Bendrijos teritorijoje, be importo, pripažįstamos tik dvi ekonominės veiklos kategorijos, t. y. prekių tiekimas ir paslaugų teikimas, ir dėl šios priežasties „paslaugų“ sąvokos apimtis šiame kontekste yra neišvengiamai plati.

72 — Direktyva 77/388 (minėta 6 išnašoje).

73 — Minėta 6 išnašoje.

72. Tačiau Reglamente Nr. 44/2001 nenustatyta, kad jeigu klausimas nėra susijęs su sutartimi dėl prekių pardavimo, jurisdikcija turi būti nustatyta pagal sutartims dėl paslaugų teikimo taikytinas taisykles. Visiškai priešingai –reglamento 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje tiesiogiai įtvirtina jurisdikcijos nustatymo taisyklė sutartims, kurios nėra susijusios nei su prekių pardavimu, nei su paslaugų teikimu. 5 straipsnio 1 punkto c papunktyje tiesiogiai nustatyta, kad a papunktis taikomas tuomet, kai netaikomas b papunktis. Taigi Reglamento Nr. 44/2001 kontekste nėra jokios būtinybės „paslaugų“ sąvoką apibrėžti taip plačiai, nes jeigu jurisdikcijos negalima išsiaiškinti pagal 5 straipsnio 1 punkto b papunktį, ją visada bus galima nustatyti pagal 5 straipsnio 1 punkto a papunktį.

73. Antra, Bendrijos teisės aktuose dėl pridėtinės vertės mokesčio „paslaugų“ sąvoka apibrėžiama labai plačiai todėl, kad, siekiant apimti visą apmokestinamą ekonominę veiklą, labai plati yra ir pačios direktyvos taikymo sritis[74]. Kaip jau buvo paaiškinta, dėl pirminės teisės pažymėtina, kad netgi Bendrijos direktyvų dėl pridėtinės vertės mokesčio kontekste

74 — Dėl plačios Šeštosios direktyvos taikymo srities, žr., pavyzdžiui, 1987 m. kovo 26 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, 235/85, Rink. p. 1471, 6 punktą; 1990 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *van Tiem*, C-186/89, Rink. p. I-4363, 17 punktą ir 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimą *Komisija prieš Airiją*, C-358/97, Rink. p. I-6301. Savo 2008 m. gruodžio 9 d. išvados *Tellmer Property*, C-572/07 (byla šiuo metu nagrinėjama Teisingumo Teisme) 27 punkte aš esu atkreipusi dėmesį, kad pridėtinės vertės mokesčio taikymo sritis Šeštojoje direktyvoje apibrėžiama labai plačiai.

negalima sutikti su argumentu, kad „paslaugų“ sąvokos platų aiškinimą grindžiančias priežastis būtų galima besąlygiškai perkelti aiškinant tą pačią sąvoką Reglamente Nr. 44/2001. Reikia atsižvelgti į tai, kad konkrečiai teisės šakai svarbios sąvokos visada griežtai nustatomos tik atitinkamai sričiai, taigi vieno sektoriaus apibrėžimų negalima tiesiogiai perkelti į kitą sektorių. Kadangi mokesčių klausimai sudaro specialų sektorių, turintį specialių tikslų, šiame sektoriuje vartojama „paslaugų“ sąvoka negali būti taikoma Reglamento Nr. 44/2001 kontekste.

e) Teisės doktrinoje išreikštos nuomonės

74. Taip pat norėčiau pažymėti, kad teisės doktrinoje nurodyta daugybė sutarčių dėl „paslaugų“ teikimo pavyzdžių Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antrosios įtraukos prasme: darbo sutartys, prekių vežimo sutartys, atstovavimo sutartys sudaryti sandorius, sveikatos priežiūros paslaugų sutartys, konsultavimo sutartys, mokymo sutartys ir panašiai[75]. Tačiau tarp šių pavyzdžių nėra licencijos sutarčių. Atvirkščiai, kai kurie teisės doktrinos atstovai aiškiai teigia, kad jurisdikcija licencijos sutartims arba sutartims, suteikiančioms teises į intelektinę nuosavybę, turi būti nustatoma pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį[76].

3. Išvada

75. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į pirmąjį klausimą atsakyti, jog Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį reikia aiškinti taip, kad sutartis, kuria tam tikros intelektinės nuosavybės teisės turėtojas suteikia savo kontrahentui teisę naudotis šia teise (licencijos sutartis), nėra sutartis dėl paslaugų teikimo šios nuostatos prasme.

75 — T. Rauscher (leid.) „Europäisches Zivilprozeβrecht. Kommentar“, 2-asis leidimas, Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2006, p. 179, 50 punktas; D. Czernich „Europäisches Gerichtsstands- und Vollstreckungsrecht EuGVO und Lugano-Übereinkommen. Kurzkommentar“, D. Czernich, G. E. Kodek ir S. Tiefenthaler, 2-asis leidimas, Viena, LexisNexis ARD ORAC, 2003, p. 75, 40 punktas.

76 — P. Mankowski „Brussels I Regulation“, U. Magnus ir P. Mankowski (leid.), Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2007, p. 152, 129 punkte licencijos sutartis tiesiogiai mini prie tų sutarčių, kurių atveju jurisdikcija turi būti nustatoma pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį. K. Takahashi „Jurisdiction in matters relating to contracts: Article 5(1) of the Brussels Convention and Regulation“, *European Law Review*, Nr. 5/2002, p. 534 teigia, kad 5 straipsnio 1 punkto a papunktis ir toliau taikomas sutartims dėl intelektinės nuosavybės teisių suteikimo. Žr. P. Berlioz „La notion de fourniture de services au sens de l'article 5-1 b) du règlement „Bruxelles I““, *Journal du droit international (Clunet)*, Nr. 3/2008, 85–95, kur bendrai teigiama, kad teises suteikiančios sutartys negali būti laikomos paslaugų teikimo sutartimis Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio prasme.

C — *Antrasis klausimas*

76. Antrąjį klausimą nacionalinis teismas užduoda tik subsidiariai, t. y. jeigu į pirmąjį klausimą Teisingumo Teismas pateiktų teigiamą atsakymą, kitaip tariant, jeigu Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį reikėtų aiškinti taip, kad licencijos sutartis yra sutartis dėl paslaugų teikimo šios nuostatos prasme.

77. Kadangi, mano nuomone, į pirmąjį klausimą reikia pateikti neigiamą atsakymą, nėra būtina atsakyti į antrąjį klausimą, užduodamą tik subsidiariai.

D — *Trečiasis klausimas*

78. Trečiąjį klausimą reikėtų suprasti taip, kad jį užduodamas nacionalinis teismas siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a ir c papunkčiai turi būti aiškinami kaip reiškiantys tai, kad jurisdikcija nagrinėti ginčus, susijusius su licencijos sutartimis, 5 straipsnio 1 punkto prasme nustatoma laikantis principų, kylančių iš Teisingumo Teismo praktikos dėl Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto. Kitaip tariant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar aiškinant Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį būtina užtikrinti Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto aiškinimo tęstinumą.

79. Reglamente Nr. 44/2001 jurisdikcija bylose dėl sutarties reglamentuojama kitaip nei Briuselio konvencijoje. Tuo tikslu reglamento 5 straipsnio 1 punktas buvo pakeistas ir performuluotas, palyginti su Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punktu. Į šiuos pakeitimus žiūrint iš esmės ir sistemiškai, galima manyti, kad jie padaryti paprasčiausiai atsižvelgiant į Teisingumo Teismo pateiktą aiškinimą dėl minėtos Briuselio konvencijos nuostatos ir visų pirma – į minėto aiškinimo atžvilgiu išreikštą kritiką. Dėl šios priežasties prieš pereidama prie Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a ir c papunkčių aiškinimo pirmiausia aptarsiu Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto aiškinimo esmę, minėtos nuostatos keitimą nulėmusias priežastis ir pakeitimų apimtį.

1. Taisyklių, reglamentuojančių jurisdikciją bylose dėl sutarties, pakeitimas: nuo Briuselio konvencijos iki Reglamento Nr. 44/2001

a) Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto aiškinimas

80. Pirmajame Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto sakinyje nustatoma, kad byla dėl sutarties Susitariančiojoje Valstybėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje Susitariančiojoje Valstybėje gali būti keliama prievolės, kuria grindžiamas ieškinys, vykdymo vietos teismuose[77]. „Prievolės, kuria grindžiamas ieškinys, vykdymo vietos“ sąvoką Teisingumo Teismas išaiškino dviejuose savo 1976 m. sprendimuose – *De Bloos*[78] ir *Tessili*[79], priimtuose tą pačią dieną ir atsakančiuose į du pagrindinius klausimus, susijusius su šios nuostatos aiškinimu, būtent: prievolės, į kurią turi būti atsižvelgta, nustatant jurisdikciją minėtos nuostatos prasme, klausimas ir sąsajos kriterijų, naudojamų nustatant prievolės vykdymo vietą, klausimas. Sprendime *De Bloos* Teisingumo Teismas nusprendė, kad „prievolės“ sąvoka minėtoje nuostatoje reiškia prievolę, atitinkančią sutartinę teisę, kuria grindžiamas ieškovo ieškinys[80], t. y. ginčijamą prievolę, kuri yra bylos tarp sutarties šalių dalykas. Sprendime *Tessili* Teisingumo Teismas nurodė, kad ginčijamos sutarinės prievolės vykdymo vieta turi būti nustatoma remiantis teise, taikoma atitinkamiems teisiniams santykiams, pagal bylą nagrinėjančio teismo tarptautinės privatinės teisės taisykles[81]. Pagrįsdamas savo sprendimą Teisingumo Teismas pažymėjo, kad tiksliau aiškinti šios nuostatos neįmanoma dėl valstybių narių nacionalinių teisės aktų, reglamentuojančių sutartis, skirtumų ir dėl to, kad dabartiniame Bendrijos teisės išsivystymo etape nėra suvienodintos materialinės teisės, taikytinos sutartinėms prievolėms[82].

81. Taigi siekdamas nustatyti jurisdikciją, teismas, kuriam buvo pateiktas ieškinys, privalo, laikydamasis pirmiau pateikto teismų praktikos aiškinimo, atlikti trijų dalių vertinimą, kurį generalinis advokatas M. Ruiz-Jarabo Colomer savo išvadoje *GIE Groupe Concorde* teisingai apibūdino pavadindamas jį komplikuotu[83]. Visų pirma, teismas turi nustatyti sutartinę prievolę, kuri yra sutarties šalių ginčo dalykas. Vėliau, laikydamasis savo tarptautinės privatinės teisės taisyklių, teismas privalo nustatyti, kokia materialinė teisė taikytina teisiniams santykiams tarp šalių *(lex causae)*. Galiausiai teismas, remdamasis minėta teise, turi nustatyti ginčijamos prievolės vykdymo vietą.

77 — Pagal Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto antrąjį sakinį taip pat buvo galima nustatyti jurisdikciją individualioms darbo sutartims. Pagal Reglamentą Nr. 44/2001 ši jurisdikcija reglamentuojama atskirame skirsnyje (18–21 straipsniai).

78 — Minėtas 9 išnašoje.

79 — Minėtas 10 išnašoje.

80 — Sprendimo *De Bloos* (minėto 9 išnašoje) 13 punktas.

81 — Sprendimo *Tessili* (minėto 10 išnašoje) 13 punktas.

82 — Sprendimo *Tessili* (minėto 10 išnašoje) 14 punktas.

83 — Žr. generalinio advokato M. Ruiz-Jarabo Colomer išvadą *GIE Groupe Concorde ir kiti* (C-440/97, Rink. p. I-6307, 28 punktas).

b) Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto pakeitimo priežastys

82. Nustatant jurisdikciją pirmiau pateiktas Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto aiškinimas nacionaliniams teismams kėlė daug praktinių sunkumų, kurie sukėlė aštrią kritiką teisės doktrinoje, o generaliniai advokatai vis pateikdavo siūlymų keisti teismų praktiką. Minėtoji kritika buvo nukreipta į įvairius šio aiškinimo aspektus.

83. Dėl teismų praktikoje suformuluotų taisyklių sudėtingumo pirmiausia pasakytina, kad praktikoje jurisdikciją turinčio teismo nustatymas yra nepaprastai sudėtingas, taigi šis nustatymas apsunkina teismo procesą dar prieš teismui pradedant vertinti, ar ieškinys yra pagrįstas[84]. Antra, bylos šalims sunku prognozuoti, kuo baigsis jurisdikcijos nustatymas, pagrįstas taisyklėmis, kylančiomis iš minėto aiškinimo, nes skirtingų valstybių narių *lex causae* gali nurodyti skirtingas to paties pobūdžio prievolės vykdymo vietas[85]. Taigi ginčijamos prievolės vykdymo vieta, o kartu ir jurisdikciją turintis teismas kiekvienoje byloje bus skirtingi, nelygu, kokia teisė yra taikytina sutartiniams santykiams. Trečia, nustatant jurisdikciją pagal pirmiau minėtas taisykles gali susidaryti situacija, kai, vienų sutartinių santykių pagrindu pateikus kelis ieškinius, jurisdikcija juos nagrinėti atiteks skirtingiems teismams[86]. Ketvirta, jurisdikcijos nustatymas, pagrįstas šiais principais, nebūtinai baigsis tuo, kad jurisdikciją turinčiu

84 — Žr. šiuo požiūriu J. Kropholler „Europäisches Zivilprozeßrecht. Kommentar zu EuGVO und Lugano-Übereinkommen“, 7-asis leidimas, Heidelbergas, Verlag Recht und Wirtschaft, 2002, p. 131, 17 punktą. Žr. taip pat J. Hill „Jurisdiction in Matters Relating to a Contract under the Brussels Convention“, *International and Comparative Law Quarterly*, Nr. 3/1995, p. 606 teigia, kad šalims nepasirinkus sutartiniams santykiams taikytinos teisės netgi šios teisės nustatymas yra sudėtinga užduotis.

85 — Žr. generalinio advokato Y. Bot išvadą *Color Drack* (C-386/05, Rink. p. I-3699, 61 punktas ir toliau). Negalėjimas numatyti ypač akivaizdus, kai ginčas susijęs su įsipareigojimu sumokėti pinigų sumą. Dėl to kai kurių valstybių narių teisėje reikalaujama įvykdymo skolininko gyvenamojoje vietoje, o kitos valstybės šiuo tikslu numatė kreditoriaus gyvenamąją vietą; skirtingų teisės sistemų taikymas taip pat keičia jurisdikciją turintį teismą; žr. šiuo požiūriu J. Hill „Jurisdiction in Matters Relating to a Contract under the Brussels Convention“, *International and Comparative Law Quarterly*, Nr. 3/1995, p. 606. Turėčiau pažymėti, kad jeigu sutartiniams santykiams taikytinoje teisėje yra nustatyta, kad skolininkas turi įvykdyti savo prievolę sumokėti pinigų sumą kreditoriaus gyvenamojoje vietoje, pastarajam tai gali suteikti pranašumą, nes jis galės iškelti bylą savo šalies teismuose.

86 — Šiuo klausimu žr. generalinio advokato Y. Bot išvadą *Color Drack* (minėta 85 išnašoje, 55 punktas ir toliau). 58 punkte generalinis advokatas teigia, kad šis trūkumas gerai matyti iš 1999 m. spalio 5 d. Sprendimo *Leathertex*, C-420/97, Rink. p. I-6747, kuriame jurisdikciją reikėjo nustatyti remiantis atstovavimo sutartimi; Belgijos bendrovė (agentas) iškėlė Italijos bendrovei (įgaliotojui) bylą dėl nesumokėtų komisinių ir kompensacijos pažeidus pranešimo terminą nutraukiant sutartį sumokėjimo; Belgijos teismams priklausė jurisdikcija nagrinėti ieškinį dėl kompensacijos pažeidus pranešimo terminą, o kitas ieškinys priklausė Italijos teismų jurisdikcijai. Žr. teisės doktrinoje, pavyzdžiui, J. Hill „Jurisdiction in Matters Relating to a Contract under the Brussels Convention“, *International and Comparative Law Quarterly*, Nr. 3/1995, p. 601; P. R. Beaumont „The Brussels Convention Becomes a Regulation: Implications for Legal Basis, External Competence and Contract Jurisdiction“, J. Fawcett (leid.), *Reform and Development of Private International Law. Essays in Honour of Sir Peter North*, Niujorkas, Oxford University Press, 2002, p. 16; H. Gaudemet-Tallon „Les Conventions de Bruxelles et de Lugano. Compétence internationale, reconnaissance et exécution des jugements en Europe“, 2-asis leidimas, Paryžius, Montchrestien, 1996, p. 117.

teismu bus pripažintas teismas, turintis artimiausią sąsają su ginču[87].

84. Nepaisant to, Teisingumo Teismas nenorėjo nukrypti nuo teismų praktikos dėl Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto, išplėtotos sprendimuose *De Bloos* ir *Tessili*. Tiesą sakant, nepaisant didžiulės kritikos ir generalinių advokatų raginimų keisti teismų praktiką[88], Teisingumo Teismas vėliau ją patvirtino dar keliuose savo sprendimuose, pavyzdžiui, sprendimuose *GIE Groupe Concorde*[89] ir *Leathertex*[90]. Sprendime *Besix* Teisingumo Teismas aiškiai pareiškė, kad neįmanoma savarankiškai aiškinti „prievolės vykdymo vietos“ sąvokos nesuabejojus Teisingumo Teismo praktika, nustatyta nuo sprendimo *Tessili* laikų[91].

c) Reakcija į kritiką: Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktas

85. Per Reglamento Nr. 44/2001 priėmimo procedūrą Bendrijos teisės aktų leidėjas atsižvelgė į pirmiau išdėstytą kritiką ir nusprendė iš dalies pakeisti taisykles, reglamentuojančias jurisdikciją bylose dėl sutarčių. Priimant reglamentą, dėl pakeitimo kriterijų ir esmės vyko ypač karštos diskusijos[92]. Po ilgų derybų Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkte galiausiai buvo suformuluota, kad b papunkčiu, kuriame reglamentuojamos dvi sutarčių rūšys, t. y. prekių pardavimas ir paslaugų teikimas, nustatyta, kad atitinkamos prievolės vykdymo vieta turi būti nustatoma savarankiškai, atsižvelgiant į sutartį charakterizuojančią prievolę, o visoms kitoms sutarčių rūšims a papunkčio formuluotė palikta tokia kaip ir pirmajame Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto sakinyje.

2. Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a ir c papunkčių aiškinimas

86. Iš Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto c papunkčio aišku, kad nustatant jurisdikciją a papunktis taikomas tuomet, kai netaikomas b papunktis. Kadangi nagrinėdama pirmąjį klausimą tvirtinau, kad mūsų

87 — Teisės doktrinoje žr., pavyzdžiui, J. Hill „Jurisdiction in Matters Relating to a Contract under the Brussels Convention“, *International and Comparative Law Quarterly*, Nr. 3/1995, p. 601; J. Kropholler ir M. von Hinden „Die Reform des europäischen Gerichtsstands am Erfüllungsort (Art. 5 Nr. 1 EuGVÜ)“, H. Schack (leid.), *Gedächtnisschrift für Alexander Lüderitz*, Miunchenas, Beck, 2000, p. 402. Atsižvelgdamas į ryšio tarp teismo, kuris turėtų jurisdikciją pagal sprendimus *De Bloos* ir *Tessili*, ir ginčo dalyko nebuvimą Prancūzijos *Cour de cassation* (kasacinis teismas) jau yra nukrypęs nuo šių principų ir jurisdikciją nustato pagal sutartį charakterizuojančios prievolės vykdymo vietą; žr. šiuo požiūriu A. Mourre „À propos de l'application de l'art. 5-1 de la Convention de Bruxelles aux litiges nés de la rupture d'un contrat de représentation“, *Gazette du Palais*, Nr. V/1994, p. 849 ir paskesni.

88 — Žr. generalinio advokato C. O. Lenz išvadą *Custom Made Commercial* (C-288/92, Rink. p. I-2913); generalinio advokato P. Léger išvadą *Leathertex* (minėta 86 išnašoje) ir generalinio advokato Y. Bot išvadą *Color Drack* (minėta 85 išnašoje).

89 — Minėtas 83 išnašoje.

90 — Minėtas 86 išnašoje.

91 — Sprendimo *Besix* (minėto 7 išnašoje) 36 punktas. Šiuo požiūriu norėčiau pažymėti, kad sprendimas *Besix* buvo priimtas Reglamentą Nr. 44/2001 paskelbus, tačiau dar prieš jam įsigaliojant 2002 m. kovo 1 dieną.

92 — Šiuo klausimu žr. C. Kohler „Revision des Brüsseler und Luganer Übereinkommens“, P. Gottwald (leid.), *Revision des EuGVÜ – Neues Schiedsverfahrensrecht*, Bylefeldas, Giesecking-Verlag, 2000, p. 12.

byloje jurisdikcijos nustatymas negali būti grindžiamas 5 straipsnio 1 punkto b papunkčiu, ji turi būti nustatoma remiantis šios nuostatos a papunkčiu. 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje nustatyta, kad valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl „sutarties gali būti iškelta atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose“. Mano nuomone, šios nuostatos aiškinimo atskaitos taškas turėtų būti Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunkčio ir Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto pirmojo sakinio atitiktis, taip pat Reglamento Nr. 44/2001 bei konvencijos tęstinumas ir istorinio aiškinimo svarba.

87. Pirmiausia reikėtų pažymėti, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunkčio formuluotė yra visais atžvilgiais identiška Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto pirmajam sakiniui. Ši aplinkybė, kartu su Reglamento Nr. 44/2001 ir Briuselio konvencijos aiškinimo *tęstinumo principu*, mano manymu, reiškia tai, kad Reglamento 5 straipsnio 1 punkto a papunktis turi būti aiškinamas taip pat kaip ir konvencijos 5 straipsnio 1 punktas.

88. Tęstinumo principo aiškinant Reglamentą Nr. 44/2001 svarba akivaizdi iš reglamento 19 konstatuojamosios dalies, kurioje pažymima, kad reikėtų užtikrinti Briuselio konvencijos ir šio reglamento tęstinumą ir kad tęstinumą taip pat turi užtikrinti Teisingumo Teismas. Teisingumo Teismas savo praktikoje jau yra pabrėžęs vienodo dviejų pirmiau minėtų teisės aktų aiškinimo svarbą.

89. Vienodo Briuselio konvencijos ir Reglamento Nr. 44/2001 aiškinimo svarbą Teisingumo Teismas yra pabrėžęs sprendime *Henkel*[93], kuriame, reikia pripažinti, Teisingumo Teismas aiškino ne reglamentą, o konvenciją, kuri toje byloje buvo taikoma *ratione temporis*. Sprendimas buvo priimtas jau po to, kai įsigaliojo Reglamentas Nr. 44/2001[94]. Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punkto aiškinimą Teisingumo Teismas iš dalies grindė aiškesne Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkto formuluote[95] ir nurodė, kad tuo atveju, kai nėra priežasčių šias dvi nuostatas aiškinti skirtingai, Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punktas turėtų būti aiškinamas ta pačia apimtimi kaip ir atitinkama Reglamento Nr. 44/2001 nuostata[96]. Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad tai yra dar svarbiau dėl to, kad reglamentas pakeitė Briuselio konvenciją santykių tarp valstybių narių, išskyrus Daniją, atžvilgiu[97].

93 — Minėtas 22 išnašoje.

94 — Sprendimas *Henkel* buvo priimtas 2002 m. spalio 1 d., o Reglamentas Nr. 44/2001 įsigaliojo 2002 m. kovo 1 dieną.

95 — Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punkte buvo įtvirtinta jurisdikcija „bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto – vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, teismuose“, o Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte jurisdikcija nustatyta dėl „civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto <…> vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis ar jis *gali įvykti*“, teismuose. Paryškinta mano.

96 — Sprendimo *Henkel* (minėto 22 išnašoje) 49 punktas.

97 — Ten pat.

90. Sprendime *Reisch Montage*[98] Teisingumo Teismas nedarė tiesioginės nuorodos į aiškinimo tęstinumo principą, tačiau, aiškindamas Reglamentą Nr. 44/2001, rėmėsi teismų praktika, susijusia su Briuselio konvencija[99]. Panašios pozicijos Teisingumo Teismas laikėsi ir sprendimuose *Freeport*[100] , *ASML Netherlands*[101], *FBTO Schadeverzekeringen*[102] ir *Hassett ir Doherty*[103]. Nepaisant to, generaliniai advokatai daugelyje bylų tiesiogiai atkreipė dėmesį į Briuselio konvencijos ir Reglamento Nr. 44/2001 tęstinumo svarbą[104].

91. Teisingumo Teismas naujausioje savo praktikoje nusprendė nukrypti nuo tęstinumo principo ir pateikti Reglamento Nr. 44/2001 aiškinimą, kuris skiriasi nuo Briuselio konvencijos aiškinimo, pavyzdžiui, sprendime *Glaxosmithkline*[105] dėl jurisdikcijos, susijusios su individualiomis darbo sutartimis. Pagal Briuselio konvenciją jurisdikciją tokių sutarčių atžvilgiu reglamentavo 5 straipsnio 1 punktas, o Reglamente Nr. 44/2001 šiam klausimui skirtas atskiras skirsnis (18–21 straipsniai). Skirtingą naujųjų nuostatų aiškinimą Teisingumo Teismas pagrindė reikšmingais reglamento pakeitimais; be to, tokį aiškinimą pavirtina su reglamentu susiję *travaux préparatoires*[106].

92. Byloje *Ilsinger*[107], kurioje sprendimas dar nėra priimtas, mano siūlymas buvo toks, kad dėl jurisdikcijos vartotojų sutarčių atveju Teisingumo Teismas Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto c papunktį aiškintų kitaip nei Briuselio konvencijos 13 straipsnio 3 punktą, nes iš dalies skiriasi reglamento nuostatos ir minėto konvencijos straipsnio formuluotės.

93. Tačiau nagrinėjamoje byloje nėra sąlygų, būtinų skirtingam Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunkčio ir Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto aiškinimui. Taip yra ne vien dėl to, kad, kaip jau minėjau, šių dviejų nuostatų formuluotės yra vienodos, bet ir dėl to, kad atliekant istorinę teisės aktų tekstų analizę matyti, jog tai atitinka aiškiai nurodytus Bendrijos teisės aktų leidėjo siekius.

98 — Minėtas 25 išnašoje.

99 — Ten pat, 22–25 punktai.

100 — 2007 m. spalio 11 d. Sprendimo *Freeport*, C-98/06, Rink. p. I-8319, 39, 45 ir 53 punktai.

101 — 2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *ASML Netherlands*, C-283/05, Rink. p. I-12041, 24 punktas.

102 — 2007 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *FBTO Schadeverzekeringen*, C-463/06, Rink. p. I-11321, 28 punktas.

103 — 2008 m. spalio 2 d. Sprendimo *Hassett ir Doherty*, C-372/07 (Rink. p. I-7403) 19 ir 22 punktai.

104 — Žr., pavyzdžiui, generalinio advokato P. Léger išvadą *ASML Netherlands* (minėta 101 išnašoje, 10 punktas); generalinio advokato Y. Bot išvadą *Color Drack* (minėta 85 išnašoje, 7 punktas); generalinio advokato P. Mengozzi išvadą *Freeport* (minėta 100 išnašoje, 4 punktas); 2008 m. rugsėjo 4 d. generalinės advokatės J. Kokott išvados *Allianzand Generali*, C-185/07 (byla šiuo metu nagrinėjama Teisingumo Teisme) 28 punktą.

105 — 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Glaxosmithkline*, C-462/06, Rink. p. I-3965.

106 — Ten pat, 15 ir 24 punktai.

107 — Žr. mano išvadą byloje *Ilsinger* (minėta 51 išnašoje).

94. *Istorinis aiškinimas* atskleidžia, kad tokia Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunkčio formuluotė, kokia galiausiai buvo priimta, yra kompromiso rezultatas tarp siekusiųjų išlaikyti jurisdikcijos nustatymo taisykles, Teisingumo Teismo išplėtotas sprendimuose *De Bloos* ir *Tessili*, ir siekusiųjų šią teismų praktiką pakeisti. Tarp įvairiausių kontrastingų siūlomų minėtos nuostatos formuluočių – nuo patvirtinančių esamą *status quo* iki tokių, kuriomis siūlyta nustatyti jurisdikciją visoms sutartims pagal jas charakterizuojančių prievolių vykdymo vietą[108], – galiausiai buvo rastas kompromisinis sprendimas, pagal kurį dviem sutarčių rūšims jurisdikcija nustatoma atsižvelgiant į jas charakterizuojančių prievolių vykdymo vietą, t. y. prekių pardavimo ir paslaugų teikimo sutarčių atveju, tačiau visų kitų sutarčių atveju buvo išlaikytos esamos taisyklės. Šis kompromisas, faktiškai padalijęs Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktą į dvi dalis, yra būtent ta priemonė, kuria naudojantis šios nuostatos reforma tapo įmanoma[109].

95. Taigi teisės aktų leidėjo valia yra aiški: sukurti savarankišką nuostatą, reglamentuojančią prievolės vykdymo vietą prekių pardavimo ir paslaugų teikimo sutarčių atveju, o kitoms sutarčių rūšims palikti galioti jurisdikcijos nustatymo taisykles, kylančias iš Teisingumo Teismo aiškinimo Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto atžvilgiu[110]. Tuo atveju, jei teisės aktų leidėjas būtų norėjęs nustatyti jurisdikciją visoms sutarčių rūšims, pavyzdžiui, pagal sutartis charakterizuojančių prievolių vykdymo vietą, jis būtų atitinkamai suformulavęs Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktą. Tačiau, atsižvelgiant į esamą šios nuostatos formuluotę, iš versijų kai kuriomis kalbomis visiškai akivaizdu, kad nustatant jurisdikciją lemiamas faktorius yra prievolė, dėl kurios iškelta byla tarp sutarties šalių[111].

96. Tiesą sakant, šis kompromisinis sprendimas nėra be trūkumų. Reglamentu Nr. 44/2001, keičiant jurisdikcijos nustatymo taisykles tik prekių pardavimo ir paslaugų teikimo sutarčių atveju, pašalinti su šiomis dviem sutarčių rūšimis susiję trūkumai, kylantys iš taisyklių, Teisingumo Teismo praktikoje išplėtotų sprendimuose *De Bloos*

108 — Dėl įvairių šios nuostatos pakeitimo galimybių žr. C. Kohler „Revision des Brüsseler und Luganer Übereinkommens“, P. Gottwald (leid.), *Revision des EuGVÜ – Neues Schiedsverfahrensrecht*, Bylefeldas, Gieseking-Verlag, 2000, p. 12 ir paskesni. 1999 m. sausio 19 d. Tarybos dokumentas Nr. 5202/99 „Briuselio ir Lugano konvencijų peržiūra – Konvencijos projektas“ rodo, kad viena iš galimų naujojo reglamento 5 straipsnio 1 dalies pirmojo sakinio formuluočių buvo tokia: „bylose dėl sutarties – sutartį *charakterizuojančios* prievolės vykdymo vietos teismuose“ (paryškinta mano); kitas variantas buvo išlaikyti *status quo*. P. R. Beaumont „The Brussels Convention Becomes a Regulation: Implications for Legal Basis, External Competence and Contract Jurisdiction“, J. Fawcett (leid.), *Reform and Development of Private International Law. Essays in Honour of Sir Peter North*, Niujorkas, Oxford University Press, 2002, p. 16 ir 17, pavyzdžiui, teigia, kad Jungtinė Karalystė pirmenybę teikė tam, kad būtų išlaikytas *status quo*.

109 — P. Mankowski „Brussels I Regulation“, U. Magnus ir P. Mankowski (leid.), Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2007, p. 153, 131 punktas.

110 — Šie ketinimai taip pat aiškūs iš pasiūlymo priimti reglamentą (EB) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (minėto 24 išnašoje) preambulės, p. 15.

111 — Reglamento Nr. 44/2001 versijoje italų kalba 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje teigiama, kad bylose dėl sutarties jurisdikcija priklauso vietos, kurioje buvo arba turėjo būti įvykdyta prievolė, kuri yra bylos dalykas, teismams („in materia contrattuale, davanti al giudice del luogo in cui l'obbligazione dedotta in giudizio è stata o deve essere eseguita“), o pagal versiją vokiečių kalba, jeigu byla susijusi su sutartimi ar iš sutarties kylančiomis teisėmis, jurisdikcija priklauso vietos, kurioje buvo arba turėjo būti įvykdyta ši prievolė, teismams („wenn ein Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag den Gegenstand des Verfahrens bilden, vor dem Gericht des Ortes, an dem die Verpflichtung erfüllt worden ist oder zu erfüllen wäre“).

ir *Tessili*; tačiau šie trūkumai ir toliau lieka visų kitų sutarčių rūšių, dėl kurių jurisdikcija nustatoma pagal reglamento 5 straipsnio 1 punkto a papunktį, atveju. Be viso to, keičiant jurisdikcijos nustatymo taisykles, sukuriami du nauji sunkumai.

97. Pirma, Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto formuluotė kelia problemų atskiriant tas sutartis, kurių atveju jurisdikcija yra nustatoma pagal b papunktį, kitaip tariant, prekių pardavimo ir paslaugų teikimo sutartis, nuo tų sutarčių, kurių atveju jurisdikcija nustatoma pagal šios nuostatos a papunktį. Nagrinėjamas ginčas aiškiai rodo, kad toks atskyrimas nėra lengvas, taigi kiekvienu atveju teks nustatyti, kokiai kategorijai priskirtina konkreti sutartis[112].

98. Antra, išlaikant tokį Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunkčio aiškinimą, koks išplaukia iš sprendimų *De Bloos* ir *Tessili*, einama prie nenuoseklaus šios nuostatos a ir b papunkčių aiškinimo, nes b papunkčio atveju jurisdikcija nustatoma pagal charakterizuojančios prievolės vykdymo vietą, o a papunkčio atvejais jurisdikcija bus nustatoma pagal ginčijamos prievolės vykdymo vietą.

99. Dėl jau minėtų trūkumų, kurie ir toliau lieka arba buvo tiesiogiai sukurti keičiant jurisdikcijos nustatymo taisykles bylose dėl sutarčių, galbūt būtų pageidautina, kad atsirastų naujas ir kitoks minėtos nuostatos a papunkčio aiškinimas[113], tačiau taip būtų apeiti aiškūs teisės aktų leidėjo siekiai arba jiems būtų aiškiai prieštaraujama. Tokiais veiksmais Teisingumo Teismas perimtų teisės aktų leidėjo vaidmenį ir peržengtų savo jurisdikcijos ribas. Taigi, mano nuomone, kalbant apie Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį, reikėtų išlaikyti sprendimuose *De Bloos* ir *Tessili* Teisingumo Teismo išplėtotą Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto aiškinimą.

100. Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėjamoje byloje jurisdikcijos nustatymas, pagrįstas

112 — Daugelio sutarčių atveju *prima facie* nėra akivaizdu, ar jos turi būti vertinamos pagal 5 straipsnio 1 punkto a papunktyje, ar pagal b papunktyje įtvirtintas taisykles; pavyzdys galėtų būti nuomos sutartys ir paskolos sutartys. Be to, net kalbant apie šios nuostatos b papunktį ne visada bus aišku, kaip atskirti sutartis dėl prekių pardavimo ir sutartis dėl paslaugų teikimo; pavyzdžiui, H. Gaudemet-Tallon „Compétence et exécution des jugements en Europe. Règlement nº 44/2001, Conventions de Bruxelles et de Lugano“, 3-iasis leidimas, Paryžius, Librarie générale de droit et de jurisprudence, 2002, p. 147 šiame kontekste minimos prancūzės sutartys. Vis dėlto nėra jokios abejonės, kad, esant vienodiems jurisdikcijos pagal reglamento 5 straipsnio 1 punkto b papunktį nustatymo kriterijams, sutarčių dėl prekių pardavimo ir sutarčių dėl paslaugų teikimo atribojimas nebus problemiškas.

113 — P. Mankowski „Brussels I Regulation“, U. Magnus ir P. Mankowski (leid.), Miunchenas, Sellier. European Law Publishers, 2007, p. 158, 138 punktas.

aiškinimu, kylančiu iš sprendimų *De Bloos* ir *Tessili*, praktiškai reikštų tai, kad jurisdikcija nagrinėti ieškinį dėl licencijos mokesčio už koncerto vaizdo įrašus pagal licencijos sutartį priklausytų licencijos gavėjo gyvenamosios vietos teismui, kitaip tariant, Vokietijos teismui.

3. Sprendimo *Besix* svarba nagrinėjamai bylai

101. Galiausiai, dar turiu ištirti, ar nagrinėjamoje byloje sprendime *Besix*[114] Teisingumo Teismo pateiktas Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto aiškinimas užkerta kelią tam, kad būtų nustatyta jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį. Kadangi jau padariau išvadą, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a papunktį reikia aiškinti taip pat kaip Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punktą, nagrinėjamoje byloje reikia atsižvelgti ir į sprendimo *Besix* išvadas. Šiame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad jurisdikcija neturi būti nustatoma pagal pastarąją Briuselio konvencijos nuostatą, kai neįmanoma nustatyti prievolės, kuria grindžiamas ieškinys, vykdymo vietos, nes ginčijamą sutartinę prievolę sudaro įsipareigojimas susilaikyti nuo veiksmų, kuris neturi jokių geografinių ribų ir todėl jam būdingos kelios vykdymo vietos[115]. Tokiu atveju jurisdikcija nustatoma pagal konvencijos 2 straipsnio 1 punktą.

102. Tačiau, mano manymu, nagrinėjamoji byla negali būti prilyginta situacijai, nagrinėtai sprendime *Besix*. Byloje *Besix ginčijamos* prievolės vykdymo vieta negalėjo būti nustatyta, o nagrinėjamoje byloje, susijusioje su prievole sumokėti pinigų sumą, t. y. licencijos mokestį už vaizdo įrašus, vykdymo vietą nustatyti yra įmanoma. Laikantis sprendime *De Bloss* suformuluotos praktikos, aptariama prievolė yra lemiama nustatant jurisdikciją, todėl nėra labai svarbu, ar įmanoma nustatyti prievolės išduoti licenciją – kuri šiuo atveju būtų sutartį charakterizuojanti prievolė, o ne prievolė, kuria grindžiamas ginčas, – vykdymo vietą.

4. Išvada

103. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į trečiąjį klausimą, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, atsakyti, jog Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a ir c papunkčius reikia aiškinti taip, kad jurisdikcija nagrinėti ginčą dėl licencijos sutarties šio reglamento 5 straipsnio 1 dalies prasme turi būti nustatoma pagal principus, išplaukiančius iš Teisingumo Teismo praktikos dėl Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto.

114 — Minėtas 7 išnašoje.
115 — Sprendimo *Besix* (minėto 7 išnašoje) 55 punktas.

VII — Išvada

104. Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į klausimus, dėl kurių *Oberster Gerichtshof* pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą, atsakyti taip:

1. Atsakymas į pirmąjį klausimą yra toks, jog 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 5 straipsnio 1 punkto b papunktį reikia aiškinti taip, kad sutartis, kuria tam tikros intelektinės nuosavybės teisės turėtojas suteikia savo kontrahentui teisę naudotis šia teise (licencijos sutartis), nėra sutartis dėl paslaugų teikimo šios nuostatos prasme.

2. Atsakymas į trečiąjį klausimą yra toks, jog Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto a ir c papunkčius reikia aiškinti taip, kad jurisdikcija nagrinėti ginčą dėl licencijos sutarties šio 5 straipsnio 1 dalies prasme turi būti nustatoma pagal principus, išplaukiančius iš Teisingumo Teismo praktikos dėl Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto.